

ქართული ზენები

შედგენილი

ს. ხუნდაძის მიერ

ძმ. შილაძეთა გამოცემა.

ჭუთაისი

Типо-Литогр. Н. И. Гамрекелова, вЪ КутаисѢ.

1891

ქართული ზენაზი

36645

შედგენილი

ს. ხუნდაძის მიერ.

ქმ. შილაძეთა გამოცემა.

ჭუთაისი

Типо-Литогр. Н. И. Гамрекелова въ Кутаисѣ.

1891

Доз. ценз. Тифлисъ, 29 Ноября 1891 г.

... (ოქტომბერი) «ბავშვთმცოდნეობა» იმგვარად — (ოქტომბერი)
(მეცნიერების) ზმნების გვარამბრუნებელი იმგვარად —
... იმ სიტყვას, რომელიც საგნის «მოქმედებას» ანუ
«მდგომარეობას» გვიჩვენებს, გრამატიკაში ეწოდება
ბა «ზმნა» *).

I. «ბავში წერილს წერს».

ამ მაგალითში «ბავში» არის საგანი, რომელზე-
დაც ამ შემთხვევაში ჩამოგდებულა საუბარი; «წერს»
არის «ბავშვის» მოქმედება; «წერილს» — საგანი, რაზე-
დაც მოქმედებზე გადის.

ძალატოვი სახლს «აშენებს». — მოსწავლე წიგნს
«კითხულობს». — მუშები პურს «ღეწავენ».

«ვწერ», «ვაშენებ», «ვკითხულობ», «ვღეწავ» —
ესენი არიან «მოქმედებით გვარის» ზმნები.

«მოქმედებით გვარის» ზმნა ნიშნავს, რომ სა-
საუბრო საგანი თვით მოქმედებს და ეს მოქმედება
სხვა საგანზე გადის.

II. «წერილი იწერება ბავშვისაგან».

«წერილი» არის საგანი, რაზედაც ამ შემთხვევაში
ჩამოგდებულა საუბარი; «იწერება» არის მოქმედება,
რომელიც სასაუბრო საგანს ეხება; «ბავშვისაგან» — ვი-
რი, რომელიც მოქმედებს.

*) ზ მ ნ ა — ი გ ი ჟ ე მ ნ ა (ვიზამ — ვიქამ)

სახლი «იშენება» კალატოზისაგან (კალატოზის მიერ).— წიგნი «იკითხება» (იკითხვის) მოსწავლის მიერ.
— პური «იღვწება» მუშების მიერ (მუშებისაგან).

«ვიღვწები», «ვიშენები», «ვიკითხვი» ანუ «ვიკითხები», «ვიღვწები» — ესენი არიან «ვწნებით გვარის» ზმნები.

«ვწნებით გვარის» ზმნა ნიშნავს, რომ სასაუბრო საგანი თვით კი არ მოქმედებს, არამედ გარეშე საგანი მოქმედებს მაზედ.

III. «ბავში დადის».

«ბავში» არის სასაუბრო საგანი; «დადის» არის მოქმედება, რომელიც ნიშნავს, თუ რა «მდგომარეობაში» არის სასაუბრო საგანი.

ძალე «სეირნობს.» — ნადირი «თარეშობს.» —
სხენი «წევს.» — ბავშვი «ძინავს.» — ხბო «დახტის».

«დადის», «სეირნობს», «თარეშობს», «წევს»,
«ძინავს», «დახტის» — ესენი არიან «საშვალო გვარის» ზმნები.

«საშვალო გვარის» ზმნა ნიშნავს, რომ სასაუბრო საგანი თვით მოქმედებს და ეს მოქმედება იმავ საგანში რჩება; სხვაზე არ გადადის.

შენიშვნები. 1. ზმნებით გვარის ზმნა კეთდება მოქმედებითის გვარისაგან ამ სახით: მოქმედებით გვარის ზმნას თავში ჩაერთვის ხმოვანი ი, და ბოლოში კი — მარცვალი მბ ანუ თანხმოვანი მ; დაბოლოებათ მიიღებს პირველ პირში ი-ს:

ეწერ—ვ-ი-წერებ-ი.

შთარავ—ვ-ი-თარ-ვ-ი.

რძე. თუ თავათ მოქმედებით გვარის ზმნას აქეს ბოლოში იმ, მაშინ ენებით გვარისას ბოლოში აღარაფერი მიემატება:

ვაწერ—ვ-ი-წერებ-ი.

2. მოქმედებით გვარის ზმნები გაიყოფება სამ ნაწილათ: ა. «წმიდა მოქმედებითათ» (ეწერ, ვაწერებ), ბ. «მოქმედებითათ სხმითგარდასვლითათ» (ვაწერინებ, ვაწერებინებ), და გ. «მოქმედებითათ კვლავსხმითგარდასვლითათ» (ვაწერინებინებ, ვაწერებინებინებ). — «სხმითგარდასვლითი» ზმნა კეთდება წმიდა მოქმედებითისგან ამგვარათ: თავში ზმნას ჩაერთვის ხმოვანი ა, (თუ თვითონ ზმნას არ ახლავს ეს ასო), და ბოლოში ემატება ინებ; «კვლავსხმითგარდასვლითი» ზმნა კეთდება «სხმითგარდასვლითისაგან» ბოლოში კიდევ ინებ-ის მიმატებით:

ვაწერ—ვ-ა-წერ-ინებ.

ვაწერინებ—ვაწერინებ-ინებ.

სხმითგარდასვლითისა და კვლავსხმითგარდასვლით ზმნებისაგან ენებითი გვარი იმ სახითვე კეთდება, როგორც წმიდა მოქმედებითისაგან:

ვაწერინებ—ვ-ი-წერინებ-ი.

ვაწერინებინებ—ვ-ი-წერინებინებ-ი.

ზმნების თავსართები

ა-ვაშენე, ბა-ვაკეთებ, წა-ვიყვან, შა-ვიტანე,
მო-ვიხმე.

ზმნებს ხშირად, თავში დაერთვის ნაწილაკები,
რომელნიც მათ სხვადასხვა მნაშენელობას აძლევენ.
ამისთანა ნაწილაკებს «თავსართები» ეწოდებიან.

თავსართები იქნებიან მარტიენი და რთულნი,
მარტიენი: ალ ანუ მოკლეთ ა, ბან=გა, წარ=წა,
შთა=ჩა, და, მი, მო, შა.

მარტივ თავსართებისგან რთული თავსართები
შედგება:

ალმო=ამო (ა+მო), ბამო=გა+მო, ბადა=
გა+და (ანუ ბაღ: გადა-ვიტანე=გაღ-ვიტანე), ბადა-
მო=გა+და+მო (ანუ ბაღმო), მიმო=მი+მო,
შთამო=ჩამო (ჩა+მო), შემო=შა+მო, წარმო=
წამო (წა+მო).

სრული თავსართები: ალ, ბან, წარ და ალმო,
წარმო მხოლოდ რამდენმე სიტყვაში (ზმნებში და
არსებით სახელებში) დარჩენილა:

ალ: აღდგომა, ძრისტე აღსდგა, აღთქმა, აღვიძრ-
ებ, აღსარება, აღჭურვილი, აღრიცხვა, აღმატება,
აღმატებულება, აღნიშნვა, აღმოსაყვლეეთი.

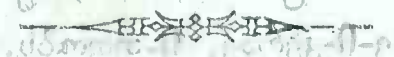
ბან: განზრახვა, განმარტება, განკარგულება,
განსაცთელი, განყოფილება, განცვიფრება, განცხრო-

მა, განძინება, განსაკუთრებით, განძინებელი
(ძრისტეს სარწმუნოებისადმი რომელმე ხალხის მო-
მაქცეველი, მაგალ. წმ. ნინო — სქართველთ განძინათ-
ლებელი, წმ. ბრიგოლი — სომეხთ განძინათლებე-
ლი, და სხ.), განხორციელებული, განხორციელებ-
და სხ.

წარ: წარღვნა, წარმოება, წარჩინება, წარჩინე-
ბული, წარღგენა, წარმოღგენა, წარმოღგომა (გაარ-
ჩიეთ ამისგან წამოღგომა), წარმატება, წარმართო,
წარწერა, წარსული (გაარჩიეთ ამისგან წასული).

თავსართი შთა ახალ მწერლობაში აღარ იხმარ-
დება. ნოთ (I სვეტიცხოველთა ილი-
წინა შენიშენა. სრული თავსართები იხმარება აგ-

რეთვე ზევით მოყვანილ სიტყვების ყოველივეარ წა-
წარმოებ (ფორმებში. იმისა დაიხმარებენ იმისა
დაიხმარებენ იმისა დაიხმარებენ იმისა დაიხმარებენ

ზმნის ნიშნები

ძართულ ზმნებს ხშირათ თავში, ძირის თავში,
უზის სხვადასხვა ხმოვანი ასო, რომელიც მათსახვა-
დასხვა მნიშვნელობას აძლევს და სხვადასხვა ხასიათს.
ეს ასოები არის: ა, მ, ი და შ; მათ ეწოდება «ზმნის
ნიშნები».

ა-ით დაწყებული ზმნა ყველა მოქმედებით გვა-

რისაა და იმას ნიშნავს, რომ მოქმედება ობიექტიუ-
რია, რაიმე განსაკუთრებული მნიშვნელობა არ აქვს,
მაგ. ვ-პ-წერ, პ-კეთებ, ვ-პ-თეთრებთ, პ-სვენებს.

მ-ით დაწყებული ზმნა 1) ნიშნავს, რომ სასა-
უბრო პირი ან საგანი თავისთავათ, სხვის ძალის დაუ-
ტანებლათ სხვა პირს ან საგანს ექვემდებარება. მაგ.
ვ-მ-წერები, მ-ჩაგვრინებით; 2) მ კიდევ გვიჩვენებს პირ-
თა ანუ საგანთა შორის რაიმე დამოკიდებულებას,
ურთიერთობრივ კავშირს და მოქმედებას: ვ-მ-ჩხუბე-
ბი, ვ-მ-მუსაიფები, ვ-მ-ხუმრები. მ არის საშვალო
გვარის ზმნის ნიშანი.

ი-ით დაწყებული ზმნა ნიშნავს: 1) რომ თვით
სასაუბრო პირი ან საგანი სხვის მოქმედებას ქვეშ
არის: მე ვ-ი-წერები, სახლი ი-შენება. ამ შემთხვე-
ვაში ი ენებით გვარის ზმნის ნიშანია. 2) ი კიდევ
გვიჩვენებს, რომ სასაუბრო პირი თავის სასარგებლოთ
აკეთებს რასმე: ვ-ი-კერავ, ი-თფობს, ვ-ი-წერინებთ,
ვ-ი-შენებინებინებთ.

უ-ით დაწყებული ზმნა ნიშნავს, რომ მოქმედე-
ბა დანიშნულია ვისიმე ანუ რისმე სასარგებლოთ: მე
ვ-უ-კერავ, თქვენ უ-წერთ, ისინი უ-შენებენ.

მოთხრობა შემთხვევითად ან მოთხრობის მიზნით
მოთხრობის მიზნით ან მოთხრობის მიზნით

ზ მ ნ ი ს ს ა ხ ე

ვწერ, ვწერდი, ვწერე, მიწერია.

ვკითხულობ, ვკითხულობდი, ვიკითხე, მიკითხავს, ვიკითხავ.

ზოგიერთი ზმნა ნიშნავს, რომ მოქმედება დაწყებულია, მაგრამ არ დათავებულია. ამისთანა ზმნას ეწოდებთ «უსრულ სახის» ზმნას.

თუ ზმნა ნიშნავს შესრულებულს, ვათავებულ მოქმედებას, იმისთანა ზმნას ეწოდების «სრულ სახის» ზმნა:

და-ვწერ, და-ვწერე, და-მიწერია.

წა-ვიკითხავ, წა-ვიკითხე, წა-მიკითხავს.

შ ე ნ ი შ ე ნ ე ბ ი.

1) უსრულ სახის ზმნა იმით იცნობება, რომ თავსართი არ ახლავს:

(... ვწერ, ვაშენებ, ვხატავ.

2) სრულ სახისას კი თავსართი უზის:

მი-ვწერ, მო-ვეფერე, გა-მიშენებია, ჩამო-ვიღებ.

მ. ხანდისხან უთავსართო ზმნასაც აქვს «სრულ სახის» მნიშვნელობა; ვისადილებ, ვისადილე და სხ., ვუშველი, ვუშველე და სხ., ვიყურდგლე, ვითევზე, ვინადირე, ვიშოვნე, ვიპოვნე, ვაჩუქე და რამდ. სხ.

აგრეთვე ზოგიერთ თავსართიან ზმნებსაც აქვს «უსრულ სახის» მნიშვნელობა: დამაქვს, დამყავს, დავმღერ, დავწიწინობ, დავხტი, დავრბი, დავცინი, დავცქერი, შევცქერი, შევეყურებ, შევივედრი, დავტრიალებ (—ლობ), დავსეირნობ და რამდ. სხ.

4. ძველ მწერლობაში იყო კიდევ იმისთანა სახის ზმნა, რომელიც ნიშნავდა რამდენჯერმე გამეორებულ მოქმედებას:

«რა ესმოდის მღერა ყმისა, სმენად მხეცნი მღვდიანი»;

მისვე ხმისა სიტკბოსაგან წყლით ქვანიცა გა-
«მოსხდიანი»:

«ისმენდიანი», «გაკვირდიანი», რა «ატირდის»,
«ატირდიანი».

(ვეფხ.-ტყაოს.)

ახალ მწერლობაშიც ხმარობენ ამგვარ სახეს, თუმცა იშვიათათ: «გადაბრუნდის» *) ჩვენი ციგა —

პოტრიელა, კოტრიელა!» (რაფ. მრისთ.)

იწერების, იწერებოდის = იწერებს ხოლმე, იწერებოდა ხოლმე და სხ.

იმისთანა ზმნებს ეწოდების «მრავალგზით სახის» ზმნები.

*) გადაბრუნდობდა ხოლმე.

«იბინი» იყო ცნობილი ძველი სიტყვა, რომელიც ნიშნავდა
«იბინი» მნიშვნელობა, რომელიც ნიშნავდა

პკითხულობ, ვიკითხე, ვიკითხავ.

«იბინი» ცნობილი, ვიკითხე, ვიკითხებ. ანუ ცნობილი

მოქმედება სხვადასხვა დროს, გვიჩვენებს:

I. «აწმყოს» ანუ ახლანდელი დროს, როდესაც
გვიხატავს იმ გარემოებას, როცა ახლა (აწ) ჩვენს
თვალწინ არის მდებარეობა, რომელიც ნიშნავდა
«აწმყოს» ცნობილი, ისინი სეირნობენ იმდროინდელი
(როდის? — ახლა).

II. (წამყოს) ანუ წასული დროს, როდესაც გვი-
ხატავს წინათ მომხდარი გარემოებას:

მწერდით, ვწერეთ, გვიწერია.

(როდის? — წინათ, გუშინ, შარშან და სხ.).

III. «მყოფადს» ანუ მომავალ დროს, როდესაც
გვიხატავს იმ გარემოებას, რომელიც შემდეგ აქნება,
მომავალში:

ვიკითხავ, ვისეირნებ, ვითამაშებ, ვიმუშავებ.

(როდის? — მერზე, ხვალ, გაისათ და სხ.).

სიტყვა «იბინი»
როგორც იბინი, იბინი
სიტყვა «იბინი»
როგორც იბინი, იბინი

მე ვაშენებ, ჩვენ ვაშენებთ.

მე ვიკითხავ, ჩვენ ვიკითხავთ.

ვინც ლაპარაკობს, ის არის «პირველი პირი».

შენ აშენებ, თქვენ აშენებთ.

შენ იკითხავ, თქვენ იკითხავთ.

ვისაც ელაპარაკებიან, ის არის «მეორე პირი».

ის აშენებს, ისინი აშენებენ.

ის იკითხავს, ისინი იკითხავენ.

მიხედაც ლაპარაკობენ, ის არის «მესამე პირი».

შენ იშენა. როგორც სახელებს, ისე ზმნებსაც
ორი რიცხვი აქვს: «მხოლოდობითი», როცა მოქმედებ-
და ერთ საგანს შეეხება:

მე ვხატავ, ბავში დარბის, ძროხა ბალახს ძოვს,
და «მრავლობითი», როცა მოქმედება მრავალ საგანს
შეეხება:

ჩვენ ვხატავთ, ბავშვები დარბიან, ძროხები ბა-
ლახს ძოვენ.

მ ი მ ო ხ რ ა .

მწერ, წერ, წერს;

მწერთ, წერთ, წერენ;

მწერდი, წერდი, წერდა;

მწერდით, წერდით, წერდენ;

მწერე, წერე, წერა;

მწერეთ, წერეთ, წერეს;

ზმნების თავისა და დაბოლოებისა შეცვლას პირებ-

ში, დროებში და რიცხვებში—ქვია «მიმოხრა». მართული ზმნები ორგევრათ მიმოხრის, და ამიტომ იმათ ყოფენ «ორ მიმოხრათ».

«პირველ მიმოხრას» ის ზმნები ეკუთვნის, რომელნიც აწმყო დროში პირველ პირში მ-ით იწყებიან: მ-ხნავე, მ-შლი, მ-ქარგავე.

«მეორე მიმოხრას» ის ზმნები ეკუთვნის, რომელნიც იმავე დროში და პირში მ-ით იწყებიან: მ-იყვარს, მ-იხარია, მ-ყავს.

კ ი ლ ო .

წიგნს «ეკითხულობ».
ნეტა წიგნს «ეკითხულობდე».
წიგნი «იკითხე»!
წიგნს «ვიკითხავდი», დრო რომ მქონებოდა.
«ეკითხულობ», «ეკითხულობდე», «იკითხე», «ვიკითხავდი»—ყველა ესენი მოქმედებას გვიჩვენებენ, მაგრამ ყოველს მათგანს თავისი განსაკუთრებული ხასიათი ანუ «კილო» აქვს:

«ეკითხულობ» ნიშნავს, რომ მოქმედებანამდელია, ეჭვს გარეშეა. ამისთანა ხასიათის მოქმედება იხმარება მაშინ, როდესაც ნამდელიათ მომხთარ გარემოებას მოგვითხრობენ;—ამიტომაც ამისთანა მოქ-

მეღებას. ეწოდებენ „მოთხრობით კილოს“. „უკეთესი“
„ვიკითხულობდე“ ნიშნავს, რომ მოქმედება საეკ-
ვოა, ნამდვილათ არ მომხთარა, და არც ეიცით—მოხ-
თება, ათუ არა იმის მოქმედება გეხატავს ნატვრას:
ნატვრის გამომხატველ მოქმედებას „ნატვრითი კი-
ლო“ ეწოდება.

„უკეთესი“ ნიშნავს ბრძანებას: ბრძანების აღმნიშ-
ნელ მოქმედებას „ბრძანებითი“ კილო ქვია.

„ვიკითხავდი“ ნიშნავს პირობას: პირობის დამხატ-
ველ მოქმედებას „პირობითი კილო“ ეწოდება.

შენიშნავ, ზმნების დასაწყისი იბრუნვის,
როგორც არსებითი სახელი:

პითხვა, წერა, შენება,

პითხვის, წერის, შენების,

პითხვას, წერას, შენებას დასაწყისი.

ზმნების დასაწყის ფორმას „სახელი-ზმნა“ ქვია.

ძართული „სახელი-ზმნა“ უდრის სხვა სხვა სხვა (ლათინ-
ურის, ფრანგულის, რუსულის და სხ.) „განუსაზღვრე-
ბელ კილოს“.

„სახელი-ზმნა“ უდრის სხვა სხვა სხვა (ლათინ-
ურის, ფრანგულის, რუსულის და სხ.) „განუსაზღვრე-
ბელ კილოს“.

მოქმედებით გვარის ხმნებს მიმოხრა.

(სახე უსრულთ).

მოთხრობითი კილო

«მოთხრობით კილოში» ხუთი ღროა:
აწყო, სამი ნამყო და მყოფალი.

ა წყო ღრო

II ჰობონი (რას ვშერები?) I ჰობონი

მიმოხრა I. მიმოხრა II.

მე ვწერ	ჩვენ ვწერთ	მე მიყვარს	ჩვენ გვიყვარს
შენ წერ	თქვენ წერთ	შენ გიყვარს	თქვენ გიყვარ(ს)თ
ის წერს	ისინი წერენ	მას უყვარს	მათ უყვარ(ს)თ

(წმინდ ძღო)

ნაძეთ ჰობონი

(რას ვშერებოდი?)

მიმოხრა I. მიმოხრა II.

მე ვწერდი	ჩვენ ვწერდით	მე მიყვარდა	ჩვენ გვიყვარდა
შენ წერდი	თქვენ წერდით	შენ გიყვარდა	თქვენ გიყვარდათ
ის წერდა	ისინი წერდნენ	მას უყვარდა	მათ უყვარდათ

ნ ა მ ე ო მ ე ო რ ე

(რა ვქენ?)

მე ვწერე	ჩვენ ვწერთ	მე შემიყვარდა	ჩვენ შეგვიყვარდა
შენ წერე	თქვენ წერთ	შენ შეგიყვარდა	თქვენ შეგიყვარდათ
მან წერა	მათ წერეს	მას შეუყვარდა	მათ შეუყვარდათ

ნ ა მ ე ო მ ე ს ა მ ე ო მ ე

(რა მიქნია?)

მიმოხრა I.

მიმოხრა II.

მე მიწერია	ჩვენ გვიწერია	მე მყვარებია	ჩვენ გვყვარებია
შენ გიწერია	თქვენ გიწერიათ	შენ გყვარებია	თქვენ გყვარებიათ
მას უწერია	მათ უწერიათ	მას ყვარებია	მათ ყვარებიათ

მ ე ო ფ ა დ ი

(რას ეიზამ?)

მე ვწერ	ჩვენ ვწერთ	მე მეყვარება	ჩვენ გვეყვარება
შენ წერ	თქვენ წერთ	შენ გეყვარება	თქვენ გეყვარებათ
ის წერს	ისინი წერენ	მას ეყვარება	მათ ეყვარებათ

ნატვრითი კილო

ნატვრით კილოში ხუთი დროა: აწმყო, არი ნამყოფი და არი მყოფადი.

ნ ა მ ე რ ა

(რას ეშვრებოდე?)

მიმოხრა I.

მიმოხრა II.

მე ვწერდე	ჩვენ ვწერდეთ	მე მიუვარდეს	ჩვენ გვიუვარდეს
შენ წერდე	თქვენ წერდეთ	შენ გიუვარდეს	თქვენ გიუვარდე(ს)თ
ის წერდეს	ისინი წერდენ	მას უვარდეს	მათ უვარდე(ს)თ

ნ ა მ ე რ ა ზ ი რ ვ ე ლ ი

(რა მექნა?)

მიმოხრა I.

მიმოხრა II.

მე მეწერა	ჩვენ გვეწერა	მე მყვარებოდა	ჩვენ გვეყვარებოდა
შენ გეწერა	თქვენ გეწერათ	შენ გყვარებოდა	თქვენ გყვარებოდათ
მას ეწერა	მათ ეწერათ	მას ყვარებოდა	მათ ყვარებოდათ

ნ ა მ ე რ ა მ ე რ ე

(რა მექნას?)

მიმოხრა I.

მე მეწეროს	ჩვენ გვეწეროს
შენ გეწეროს	თქვენ გეწერო(ს)თ
მას ეწეროს	მათ ეწერო(ს)თ

მიმოხრა II.

მე მყვარებოდეს	ჩვენ გვეყვარებოდეს
შენ გყვარებოდეს	თქვენ გყვარებოდე(ს)თ.
მას ყვარებოდეს	მათ ყვარებოდე(ს)თ

მყოფადი ზირველი

(რას ვიზამდე?)

II ამბობს მიმოხრა I.

მე ვწერდე	ჩვენ ვწერდეთ
შენ წერდე	თქვენ წერდეთ
მას წერდეს	ისინი წერდნენ

III მიმოხრა II.

მე გეუვარებოდეს	ჩვენ გვეუვარებოდეს
შენ გეუვარებოდეს	თქვენ გეუვარებოდეს(ს)თ
მას ეუვარებოდეს	მათ ეუვარებოდეს(ს)თ

მყოფადი მეორე

(რა ექნა?)

მიმოხრა I.

III ამბობს მიმოხრა II.

მე ვწერო	ჩვენ ვწეროთ	მე გეუვაროს	ჩვენ გვეუვაროს
შენ წერო	თქვენ წეროთ	შენ გეუვაროს	თქვენ გეუვაროს(ს)თ
მას წეროს	მათ წერონ	მას ეუვაროს	მათ ეუვაროს(ს)თ

II ამბობს

მე ვწერდებოდი	ჩვენ ვწერდებოდით
შენ წერდებოდი	თქვენ წერდებოდით
მას წერდებოდა	ისინი წერდებოდნენ

პირობითი კილო

პირობით კილოს მხოლოდ ერთი დრო აქვს

ნ ა მ ე ო

(რას ეიზამდი?)

მიმოხრა I.

მიმოხრა II.

მე ვწერდი	ჩვენ ვწერდით	მე შეუვარებოდა	ჩვენ გვეუვარებოდა
შენ წერდი	თქვენ წერდით	შენ გეუვარებოდა	თქვენ გეუვარებოდათ
ის წერდა	ისინი წერდნენ	მას ეუვარებოდა	მათ ეუვარებოდათ

ბრძანებითი კილო

1. დამტკიცებითი.

მიმოხრა I.

მიმოხრა II.

(ვწერო!)	ვწეროთ!	(მიუვარდეს!)	გვიუვარდეს!
წერე!	წერეთ!	გიუვარდეს!	გიუვარდე(ს)თ!
წეროს!	წერონ!	უუვარდეს!	უუვარდე(ს)თ!

2. უარყოფითი პირველი.

მიმოხრა I.

მიმოხრა II.

(ნუ ვწერ!)	ნუ ვწერთ!	(ნუ მიუვარს!)	ნუ გვიუვარს!
ნუ წერ!	ნუ წერთ!	ნუ გიუვარს!	ნუ გიუვარ(ს)თ!
ნუ წერს!	ნუ წერენ!	ნუ უუვარს!	ნუ უუვარ(ს)თ!

3. უარყოფითი მეორე.

მიმოხრა I.

მიმოხრა II.

(არ ვწერო!)	არ ვწეროთ!	(არ მიყვარდეს!)	არ გვიყვარდეს!
არ წერო!	არ წეროთ!	არ გიყვარდეს!	არ გიყვარდე(ს)ო!
არ წეროს!	არ წერონ!	არ უყვარდეს!	არ უყვარდე(ს)ო!

(წიგნიანი მარა)

II სიბრძნე

I სიბრძნე

მ ი მ ლ ე ო ბ ა .

ზმნებს აქვს ერთგვარი ფორმა, რომელიც ზედსართავე სახელს გავს:

ას «მაშენებელს» ერთი «მტენელი» აუვაო.

ძაი «მთქმელს» კაი «გამგონე» უნდაო.

«ნახეს უცხო მოყმე ვინმე, ჯდა «მტირადი» წყლისა პირსა...

სრემლსა ვარდი დაეთრთვილა, გულსა, მდულრად «ანატირსა».

«მაშენებელი», «მტენელი», «მთქმელი», «გამგონე», «მტირადი», «ანატირი» — ესენი არიან ზმნებისაგან გაკეთებული ზედსართავე სახელები. ზმნებისგან ნაწარმოებ ზედსართავე სახელს «მიმღეობა» ქვია.

მიმღეობას სამივე დრო აქვს:

აწყო, ნაყო და მყოფადი.

მიმღეობა კეთდება სახელზმნისაგან აძგვართ:

ა წ მ ე ო შ ი

ბოლომოკვეცილ სახელზმნას თავში ემატება მ ანუ მა და ბოლოში ჩასართი ელ, შემდეგ დაბოლოება ი:

კითხვ-ა: კითხვ—მ-კითხვ-ელ-ი.

შენება-ა: შენებ—მა-შენებ-ელ-ი.

ზოგიერთ ზმნას თავში ერთვის მო, ბოლოში შ; მსგავს მიმღეობას უფრო ხშირათ არსებით სახელის მნიშვნელობა აქვს:

სწავლ-ა—მო-სწავლ-შ.

თამაშ—ი—მო-თამაშ-შ.

ელ-ის მაგიერ ზოგიერთი ზმნა მიიღებს ჩასართს (სუფიქსს) არ; ამგვარ მიმღეობასაც უფრო ხშირათ არსებით სახელის მნიშვნელობა ეძლევა:

მ. კბენ-არ-ი, მ-ცინ-არ-ი, მა-ქებ-არ-ი,

მ-ღევ-არ-ი, მ-წევ-არ-ი.

თუ ზმნის ძირში ასო რ ურევია, მაშინ ჩასართი არ იქცევა ალ-ათი:

მ - ტირ - ალ - ი, მ - ყვირ - ალ - ი, მ - წერ - ალ - ი.

შენი შენა. აწყო ღროის მიმღეობას ვნებითი გვარი არ აქვს.

ნ ა მ ე ო ბ ა

მოქმედებით გვარის მიმღეობა იმგვართვე კეთ-
თება, როგორც აწმყოში, მხოლოდ ამ განსხვავებით:
ნამყოში მოქმედებით გვარის მიმღეობა მხოლოდ თავ-
სართიან ზმნებს აქვს, და მიმღეობის ნიშნები (მ, მა, მო)
თავსართებს შემდეგ დაისმის:

წა — კითხვა — წა-მ-კითხველი.

ა-შენება — ა-მ-შენებელი.

შნებით გვარის მიმღეობა ნამყოში ორგვართ
კეთთება:

1. ბოლომოკვეცილ სახელზმნას თავში ემატე-
ბა ნა, ბოლოში ი:

კეთებ-ა — ნა-კეთებ-ი.

წერ-ა — ნა-წერ-ი.

თუ ზმნა თავსართიანია, ნა ჩაერთვის თანსართს
შემდეგ:

ბა-კეთება — ბა-ნა-კეთები.

და-წერა — და-ნა-წერი.

2. საფუძველს ემატება ბოლოში ჩასართი ილ
ანუ ულ, მერმე დაბოლოება ი, თავი კი უცვლელათ
რჩება:

აშენებ-ა — აშენებ-ულ-ი.

დაწერ-ა — დაწერ-ილ-ი.

საშეალო გვარის მიმღეობა ისე კეთთება, რო-

გორც ვნებით გვარის:

წასელ-ა—წას-ულ-ი,

დაწოლ-ა—დაწოლ-ილ-ი.

შენი შენებები

1. სუფიქსებით ულ და ილ უთავსართო ზმნები იშვიათათ კეთდება: არ ითქმის «შენებულნი», «კეთებულნი» და სხვ., არამედ—«აშენებულნი», «ანაშენები», «ნაშენები»; «გაკეთებულნი», «განაკეთები», «ნაკეთები». ჩასართები ულ და ილ მიმღეობაში მაშინ აქვს უთავსართო ზმნას, თუ ეს ზმნა მიმოხრაშიც არ იხმარება თავსართით ან ძლიერ იშვიათათ იხმარება:

თქმა—თქმული.

ქება—ქებული.

შობა—შობილი.

2. სუფიქსი ულ მიმღეობაში იმ ზმნებს აქვს, რომელთაც სახელზმნაში აქვთ დაბოლოებანი: ვა, ვა (როცა თანამიმდევარ მარცვალში არ არის ხმოვანი ე ან უ მ) და ვა (როცა წინ არ მისდევს ხმოვანი მ):

ვა—ვა-ული

წაკითხვა—წაკითხული.

შესვა—შესმული.

სახელზმნის დაბოლოების ვა-ს წინ მარცვალი თუ ხმოვანების ე-ის ან უ მ-ისაგან არის შემდგარი, მაშინ მიმღეობა ჩასართს ილ-ს მიიღებს:

შეკრვა—შეკერ—ილ—ი.

დაკრდა—დაკოდ—ილ—ი.

3. თუ სახელზმნა მკმ—ზეა დაბოლოებული, მიმღეობას აქვს დაბოლოება პრი (ჩასართი პრ).

დაჯდ-ომა—დამჯდ-პრ-ი. | ბახტ-მკმ—ვამხტ-პრ-ი

დასხდ-ომა—დამსხდ-პრ-ი. | გახტ-მკმ—გამხტ-პრ-ი

თუ ამ შემთხვევაში ზმნას ძირში რ ურევია, ჩასართი პრ იქცევა ალ-ათ:

ბაწყრ-ომა—გამწყრ-ალ-ი

დაშერ-ომა—დამაშერ-ალ-ი

მსგავსათვე ნამყო მიმღეობა კეთდება აგრეთვე შემდეგის ზმნებისაგან:

დათრობა—დამთვრალი

გამოცხოზა—გამომცხვარი

ბაქრობა—გამქრალი

დადნობა—დამდნარი

ბახმობა—გამხმარი

დატკობა—დამტკბარი.

ბაშრობა—გამშრალი

გათფობა—გამთფარი

დახ(რ)ჩობა—დამხ(რ)ჩვალი | დაქკნობა—დამქკნარი

აგრეთვე დალზობა—დამზალი, დალბობა—დამბალი (დალზალის და დალბალის მაგიერ) და დაწვა—დამწვარი.

მ ყ მ უ ა ღ უ ი

მოქმედებით გვარის მიმღეობა იმგვართვე კეთდება, როგორც აწყოში და ნამყოში; ვნებით გვარის მიმღეობა კი ასე კეთდება: სახელზმნას თავში

ლაგრთვის სპ (თუ ზმნა თავსართიანია—თავსართს შემდეგ), ბოლოში—სუფიქსი ელ,—ხშირათ უსუფიქსოთაც იხმარება. საშუალო გვარის მიმღეობა ორგვართ კეთდება: 1) ისე, როგორც მოქმედებით გვარის მიმღეობა, და 2) აგრეთვე ისეც, როგორც ვნებით გვარის მიმღეობა:

მოქმედებით გვარის:	ვნებით გვარის:
კითხვა — მ-კითხვ-ელ-ი	კითხვა — სა-კითხ-ავ-ი, სა-კითხ-ი.
წაკითხვა — წა-მ-კითხვ-ელ-ი	წაკითხვა — წა-სა-კითხ-ავ-ი, წასაკითხ-ი

საშუალო გვარის

წასვლა { წამსვლელი (ვინც წავა)
 წასახლელი (ვინც უნდა წავიდეს)

შექმდებით ზმნის მიმოხრა

მოთხრობითი კილო

აწმყო

ნამყო პირველი

(რას ვშვრები?)

(რას ვშვრებოდი?)

მე ვარ	ჩვენ ვართ
შენ ხარ	თქვენ ხართ
ის არის*)	ისინი არიან

მე ვიყავ(ი)	ჩვენ ვიყავით
შენ იყავ(ი)	თქვენ იყავით
ის იყო	ისინი იყვნენ.

*) ზოგიერთდერ იხმარება არს, არი; შედგენილ შემას-მენელში—ა, რომელიც სახელს ერთვის ბოლოში: «სიტყვა სიტყვა» (სიტყვა არის), «საქმე კი სხვაა» (სხვა არის).

ნამყო მეორე

(რა ვქენ?)

ნამყო მესამე

(რა მიქნია?)

მე ვიქ(მ)ენ	ჩვენ ვიქ(მ)ენით	მე ყოფილვარ	ჩვენ ყოფილვართ
შენ იქ(მ)ენ	თქვენ იქ(მ)ენით	შენ ყოფილხარ	თქვენ ყოფილხართ
ის იქ(მ)ნა	ისინი იქ(მ)ნენ	ის ყოფილა	ისინი ყოფილან

მ ე ო ფ ა დ ი

(რას ვიზამ?)

მე ვიქ(მ)ნები	ჩვენ ვიქ(მ)ნებით
შენ იქ(მ)ნები	თქვენ იქ(მ)ნებით
ის იქ(მ)ნება	ისინი იქ(მ)ნებიან

ნატვრითი კილო

ა წ მ ყ ო

(რას ვშერებოდე?)

მე ვიყო	ჩვენ ვიყოთ
შენ იყო	თქვენ იყოთ
ის იყოს	ისინი იყონ

ნამყო პირველი

(რა მექნა?)

მე ყოფილვიყავ	ჩვენ ყოფილვიყავით
შენ ყოფილიყავ	თქვენ ყოფილიყავით
ის ყოფილიყო	ისინი ყოფილიყვენ

ნ ა მ ყ ო მ ე ო რ ე

(რა მექნას?)

მე ყოფილიყო		ჩვენ ყოფილიყოთ
შენ ყოფილიყო		თქვენ ყოფილიყოთ
ის ყოფილიყოს		ისინი ყოფილიყონ

მ ყ ო ფ ა დ ი პ ი რ ვ ე ლ ი

(რას ვიზამდე?)

მე ვიქ(მ)ნებოდე		ჩვენ ვიქ(მ)ნებოდეთ
შენ იქ(მ)ნებოდე		თქვენ იქ(მ)ნებოდეთ
ის იქ(მ)ნებოდეს		ისინი იქ(მ)ნებოდენ

მ ყ ო თ ა დ ი მ ე ო რ ე

(რა ვქნა?)

მე ვიქ(მ)ნე		ჩვენ ვიქ(მ)ნეთ	{ აგწუღე: ეგწანება: ვიქ(მ)ნა, იქ(მ)ნა, იქ(მ)ნას; ვიქ(მ)ნათ, იქ(მ)ნათ, იქ(მ)ნან. }
შენ იქ(მ)ნე		თქვენ იქ(მ)ნეთ	
ის იქ(მ)ნეს		ისინი იქ(მ)ნენ	

პ ი რ ო ბ ი თ ი კ ი ლ ო

ნ ა მ ყ ო

(რას ვიზამდი?)

მე ვიქ(მ)ნებოდი		ჩვენ ვიქ(მ)ნებოდით
შენ იქ(მ)ნებოდი		თქვენ იქ(მ)ნებოდით
ის იქ(მ)ნებოდა		ისინი იქ(მ)ნებოდენ

ბრძანებითი კილო

1. დამტკიცებითი

აწმყო

(ვიყო!)	ვიყოთ!
იყავ!	იყავით!
იყოს!	იყონ!

მყოფადი

[ვიქ(მ)ნე!]	ვიქ(მ)ნეთ!	} ანუ იქ(მ)ნას, ვიქ(მ)ნათ და სხ
იქ(მ)ენ!	იქ(მ)ენით!	
იქ(მ)ნეს!	იქ(მ)ნენ!	

2. შარყოფითი პირველი

აწმყო დრო

(ნუ ვარ!)	ნუ ვართ!
ნუ ხარ!	ნუ ხართ!
ნუ არის!	ნუ არიან!

მყოფადი

[ნუ ვიქ(მ)ნები!]	ნუ ვიქ(მ)ნებით!
ნუ იქ(მ)ნები!	ნუ იქ(მ)ნებით!
ნუ იქ(მ)ნება!	ნუ იქ(მ)ნებიან!

3. შარკოფითი მეორე

აწმყო დრო

(არ ვიყო!)	არ ვიყოთ!
არ იყო!	არ იყოთ!
არ იყოს!	არ იყონ!

მყოფალი

[არ ვიქ(მ)ნე!]	არ ვიქ(მ)ნეთ!
არ იქ(მ)ნე!	არ იქ(მ)ნეთ!
არ იქ(მ)ნეს!	არ იქ(მ)ნენ! *)

მ ი მ ღ ე ო ბ ა

აწმყო დრო	ნამყო დრო	მყოფალი დრო
მყოფი	ნამყოფი, ნამყო, ყოფილი	სამყოფი, მყოფალი

*) ანუ არ ვიქ(მ)ნა, არ იქ(მ)ნა, არ იქ(მ)ნას და სხ.

ვნებით გვარის ზმნის მიმოხრა

მოთხრობითი კილო

აწმყო

(რას ვშვრები?)

მე ვიწვრები	ჩვენ ვიწვრებით
შენ იწვრები	თქვენ იწვრებით
ის იწვრება	ისინი იწვრებიან

ნამყო პირველი

(რას ვშვრებოდი?)

მე ვიწვრებოდი	ჩვენ ვიწვრებოდით
შენ იწვრებოდი	თქვენ იწვრებოდით
ის იწვრებოდა	ისინი იწვრებოდენ

ნამყო მეორე

(რა ვქენ?)

მე ვიწვრე	ჩვენ ვიწვრეთ
შენ იწვრე	თქვენ იწვრეთ
ის იწვრა	ისინი იწვრენ

ნამყო მესამე

(რა მიქნია?)

მე წვრილვარ	ჩვენ წვრილვართ
შენ შვრილხარ	თქვენ წვრილხართ
ის წვრილა	ისინი წვრილან

მ ე ო ფ ა დ ი

(რას ვიზამ?)

მე ვიწერები, შენ იწერები, ის იწერება და სხ.,

როგორც აწყო

ნატურითი

კილომეტრითი

ა წ მ ყ ო

(რას ვშერებოდე?)

მე ვიწერებოდე

ჩვენ ვიწერებოდეთ

შენ იწერებოდე

თქვენ იწერებოდეთ

ის იწერებოდეს

ისინი იწერებოდენ

ნამყო პირველი

(რა მექნა?)

მე წერილიყავ

ჩვენ წერილიყავით

შენ წერილიყავ

თქვენ წერილიყავით

ის წერილიყო

ისინი წერილიყვენ

ნამყო მეორე

(რა მექნას?)

მე წერილვიყო	ჩვენ წერილვიოთ
შენ წერილიყო	თქვენ წერილიოთ
ის წერილიყოს	ისინი წერილიონ

მყოფალი პირველი

(რას ვიზამდე?)

მე ვიწერებოდე	ჩვენ ვიწერებოდეთ
შენ იწერებოდე	თქვენ იწერებოდეთ
ის იწერებოდეს	ისინი იწერებოდენ

მყოფალი მეორე

(რა ვქნა?)

მე ვიწერო	ჩვენ ვიწეროთ
შენ იწერო	თქვენ იწეროთ
ის იწეროს	ისინი იწერონ

პირობითი კილო

ნ ა მ ყ ო

(რას ვიზამდი?)

მე ვიწერებოდი | და სხვ., როგორც ნამყო პირ-
შენ იწერებოდი | ველი მოთხრ. კილოს ვნებ.
ის იწერებოდა | გვარის.

ბრძანებითი კილო

1. დამტკიცებითი

(ვიწერო!)	ვიწეროთ!
იწერე!	იწერეთ!
იწეროს (ის)!	იწერონ (ისინი)!

2. უარყოფითი I.

(ნუ ვიწერები!)	ნუ ვიწერებით!
ნუ იწერები!	ნუ იწერებით!
ნუ იწერება!	ნუ იწერებიან!

3. უარყოფითი II.

(არ ვიწერო!)	არ ვიწეროთ!
არ იწერო!	არ იწეროთ!
არ იწეროს (ის)!	არ იწერონ (ისინი)!

მ ი მ ლ ე ო ბ ა

აწმყო	ნამყო	მყოფალი
„	წერილი ნაწერი	საწერი

საშუალო გვარის ზმნის მიმოხრა

მოთხრობითი კილო

აწმყო

(რას ეშვებო?)

მე ვებეწები	ვრბი
შენ ებეწები	რბი
ის ებეწება	რბის
ჩვენ ვებეწებით	ვრბით
თქვენ ებეწებით	რბით
ისინი ებეწებიან	რბიან

ნამყო პირველი

(რას ეშვებოდო?)

მე ვებეწებოდო	ვრბოდო
შენ ებეწებოდო	რბოდო
ის ებეწებოდა	რბოდა
ჩვენ ვებეწებოდით	ვრბოდით
თქვენ ებეწებოდით	რბოდით
ისინი ებეწებოდენ	რბოდენ

ნამყო მეორე

(რა ვქენ?)

მე ვებვეწე
 შენ ებვეწე
 ის ებვეწა
 ჩვენ ვებვეწეთ
 თქვენ ებვეწეთ
 ისინი ებვეწენ

მე ვირბინე
 შენ ირბინე
 მან ირბინა
 ჩვენ ვირბინეთ
 თქვენ ირბინეთ
 მათ ირბინეს

ნამყო მესამე

(რა მიქნია?)

მე (ვ)ხვეწ(ნ)ივარ
 შენ ხვეწ(ნ)იხარ
 ის ხვეწ(ნ)ია
 ჩვენ (ვ)ხვეწ(ნ)ივართ
 თქვენ ხვეწ(ნ)იხართ
 ისინი ხვეწ(ნ)იან

მე მირბენია
 შექნ გირბენია
 მას ურბენია
 ჩვენ გვირბენია
 თქვენ გირბენიათ
 მათ ურბენიათ.

მ ე ო ფ ა დ ი

(რას ვიზამ?)

მე ვებვეწები (შე-ვებვეწები) | მე ვირბენ | ჩვენ ვირბენთ
 და სხვ., როგორც მოთხრ. | შენ ირბენ | თქვენ ირბენთ
 კილოის აწყო | ის ირბენს | ისინი ირბენენ

ნატვრითი კილო

აწყო

(რას ვშერებოდე?)

მე ვებეწებოდე	ჩვენ ვებეწებოდეთ
შენ ებეწებოდე	თქვენ ებეწებოდეთ
ის ებეწებოდეს	ისინი ებეწებოდენ

ნამყო ზირველი

(რა მექნა?)

მე (შე)ებეწ(ნ)ოდი	მე მერბინა
შენ (შე)ებეწ(ნ)ოდი	შენ გერბინა
ის (შე)ებეწ(ნ)ოდა	მას ერბინა
ჩვენ (შე)ებეწ(ნ)ოდით	ჩვენ გვერბინა
თქვენ (შე)ებეწ(ნ)ოდით	თქვენ გერბინათ
ისინი (შე)ებეწ(ნ)ოდენ	მათ ერბინათ

ნამყო მეორე

(რა მექნას?)

მე (შე)ებეწ(ნ)ოდე	მე მერბინოს
შენ (შე)ებეწ(ნ)ოდე	შენ გერბინოს
ის (შე)ებეწ(ნ)ოდეს	მას ერბინოს
ჩვენ (შე)ებეწ(ნ)ოდეთ	ჩვენ გვერბინოს
თქვენ (შე)ებეწ(ნ)ოდეთ	თქვენ გერბინოსთ
ისინი (შე)ებეწ(ნ)ოდენ	მათ ერბინოსთ

მუთუადი ჰირველი

(რას ვიზამდე?)

მე ვებვეწებოდე
შენ ეხვეწებოდე
ის ეხვეწებოდეს
ჩვენ ვებვეწებოდეთ
თქვენ ეხვეწებოდეთ
ისინი ეხვეწებოდენ

მე ვირბენდე
შენ ირბენდე
ის ირბენდეს
ჩვენ ვირბენდეთ
თქვენ ირბენდეთ
ისინი ირბენდენ

ჰირობითი კილო

ნ ა მ ყ ო

(რას ვიზამდი?)

მე ვებვეწებოდი
შენ ეხვეწებოდი
რ სხ., როგორც
მ. კ. ნამყო I.

მე ვირბენდი
შენ ირბენდი
ის ირბენდა

ჩვენ ვირბენდით
თქვენ ირბენდით
ისინი ირბენდენ

ბრძანებითი კილო

დამტკიცებითი

(ვებვეწო!)
მხვეწე!
მხვეწოს!

ვებვეწოთ!
მხვეწეთ!
მხვეწონ!

(ვირბინო!)	ვირბინოთ!
ირბინე!	ირბინეთ!
ირბინოს!	ირბინონ!

უარყოფითი ზირველი

(ნუ ვებვეწებხ!)	ნუ ვებვეწებით!
ნუ ებვეწები!	ნუ ებვეწებო!
ნუ ებვეწება!	ნუ ებვეწებან!

(ნუ ვრბი!)	ნუ ვრბით!
ნუ რბი!	ნუ რბით!
ნუ რბის!	ნუ რბიან!

უარყოფითი მეორე

(არ ვებვეწო!)	არ ვებვეწოთ!
არ ებვეწო!	არ ებვეწოთ!
არ ებვეწოს!	არ ებვეწონ!

(არ ვირბინო!)	არ ვირბინოთ!
არ ირბინო!	არ ირბინოთ!
არ ირბინოს!	არ ირბინონ!

მ ი მ ღ ე ო ბ ა

აწმყო დრო

მხვეწნელი	მრბენი
მახვეწარი	მრბენალი
	მორბენალი

ნამყო დრო

(შე)მხვეწელი	მრბენალი
(შე)ხვეწ(ნ)ილი	ნარბენი
(შე)ნახვეწი	რბენილი

მყოფადი დრო

სახვეწ(ნ)არი	სარბენალი
სახვეწ(ნ)ი	სარბენი

დროთა წარმოება

უშთაურესი დროები, რომლებსგანაც სხვა დროები წარმოებს, ესენი არიან: «მოთხრობით კილოის» «აწმყო», «მყოფადი» და «ნამყო მყოფი».

შენიშვნები უშთაურეს დროთა შესახებ.

I. ა წ მ ყ ო დ რ ო .

1. «აწმყო» დროში მოთხრობის კილოში «პირველ მიმოხრის» ზმნა თავში მიიღებს ვ-ს და ბოლოში იმ თანხმოვანს, რომელზედაც სახელზმნის საფუძველი ბოლოვდება:

წერ-ა—ვწერ.

შენებ-ა—ვ-აშენებ.

ქრეშ-ა—ვ-კრეშ.

ხენა (ხნვ-ა)—ვ-ხნავ (და არა ეხნამ).

სმ-ა — ვსვამ (და არა ვსვავე).

2. თუ სახელზმნა ილი და ოლა-ზე ბოლოვდება, აწმყოში ილი-ს და ოლა-ს კარგავს და ბოლოში ი-ს მიიღებს პირველ პირში:

კივ-ილი—მე ვკივ-ი, ის კივის (და არა კივა).

ბლავ-ილი—მე ვბლავ-ი, ის ბლავის (და არა ბლავა).

თრთ-ოლა—მე ვთრთ-ი, ის თრთის.

ქრ-ოლა—მე ვქრ-ი, შენ ქრი, ის ქრის.

3. თუ ა-ზე დაბოლოებულ სახელზმნას ა-ის წინ თანხმოვანები ლ (დაბოლოების ოლა-ს გარდა,— ნახე 2), ნ და რ მიუძღვის, აწმყოში ზმნა მიიღებს დაბოლოებებს ი, ის, ით, იან: ულა—ვული, კოცნა—ვკოცნი, თხრა—ვთხრი, ვთხრით და სხ.

4. სახელზმნაში ოვნა-ზე დაბოლოებულ ზმნები აწმყოში ვნა-ს კარგავს და ულობ-ს მიიღებს სუფიქსათ:

თხ-ოვნა—ვთხო-ულობ

შ-ოვნა—ვშო-ულობ

კ-ოვნა—ვკო-ულობ

მსგავსათვე კეთდება ზოგიერთის სხვა ზმნების აწმყოც:

პითხეა—ეკითხ-ულობ

ნახეა—ენახულობ

სესხება—ესესხულობ

შიცვა—ეფიცულობ

შიდვა—ეყიდულობ

ზოგს ულობ-ის მაგიერ ილობ აქვს ჩასართი:

სთა—-ეცთ-ილობ

ხზობა—ეხზობ-ილობ

ტყობა—ეტყობ-ილობ

ცნობა—ეცნობ-ილობ

შენიშვ. მსგავსი აწმყო ნაწარმოებია მიმღეობრ-საგან: კითხული—ეკითხულობ, ცნობილი—ეცნობ-ილობ-ობ და სხ.

5. ზოგი ზმნა ბოლოში იმატებს ჩასართ ობ-ს:

შრომა—ეშრომ-ობ

სწავლა—ესწავლ-ობ (სწავლ-ებ-ა კი—ეასწავლი, ე. ი. სუფ. ებ იკარგება).

ობ-ს და ებ-ს ბოლოში იმატებს ყველა ზმნა, სახელზმნაში ი-ზე დაბოლოებული, გარდა იქ შემთხვევისა, როდესაც ი-ს ილ მიუძღვის:

ცახცახ-ი—ეცახცახობ (-ებ)

კუთკუთ-ი—ეკუთკუთ-ობ (-ებ)

ქაკან-ი—ეკაკან-ობ (-ებ)

და კივილ-ი, ბლავილ-ი და სხ.: კივი, ებლავი და სხ. (იხ ზევით 2).

6. აწმყო ღრო საზოგადოთ სრულ სახის (თავ-სართიან) ზმნებს არ აქვს მხოლოდ ზოგიერთ ზმნებს აქვს აწმყოშიც თავსართები, — მაგ. ხმაბაძვით ზმნებს: ვმღერ, ვწიწინობ, ვყვირი, ვრბი, ვხტი და სხ. (ღა-ვმღერ, ღა-ვწიწინობ, ღა-ვრბი, ღა-ვხტი, შე-ყვირი, გა-ვრბი, შე-ვრბი და სხ.); აგრეთვე «ვევღრი», «ეთა-მაშობ», «მაქეს», «მყავს» (ღა-მაქეს, შე-მაქეს, მო-მყავს, ღა-მყავს, შე-ვევღრი, ღა-ეთამაშობ და სხ.). შემდეგი ზმნები უთავსართოთ არ იხმარება: შეეცინი, შეეყურებ, ღაეყურებ, შეეცქერი (სხვადასხვა თავსარ-თებით).

7. პირველ მიმოხრის ზმნებს ორვე რიცხვის პირველ პირში უთუოთ მ უზის თავში, დანარჩენ პი-რებს კი მ აღარ ახლავს.

მე ვ-წერ, მე ვ-უმზერ (ღა არა მე-უმზერ).

მხოლოდით რიცხვის პირველ პირს რომ თავ-ში მ მოვაკლოთ, დარჩება იმავე რიცხვის მეორე პირი:

შენ წერ, შენ უმზერ.

მეორე პირს რომ დაბოლოება ს მიეუმატოთ, შედეგება იმავე რიცხვის მესამე პირა:

ის წერ-ს, ის უმზერ-ს.

თუ ზმნა პირველ პირში მბი-ზე ბოლოვდება, მხოლოდით რიცხვის მესამე პირში ი-ს კარგავს და დაბოლოებათ ა-ს მიიღებს:

მე ვიწერებ-ი—ის იწერებ-ა
«მრავლობით რიცხვში»: მხოლოლობითის პირ-
ველ პირს რომ ბოლოში **თ** მივუმატოთ, გაკეთ-
დება მრავლობით რიცხვის პირველი პირი:

მე ვწერ—ჩვენ ვწერ-თ.

მე ვუმზერ—ჩვენ ვუმზერ-თ.

მხოლოლობითის მეორე პირს რომ აგრეთვე **თ**
მივუმატოთ ბოლოში, გაკეთდება მრავლობ. რიცხვის
მეორე პირი:

შენ წერ—თქვენ წერ-თ.

შენ უმზერ—თქვენ უმზერ-თ.

მხოლოლობით რიცხვის მესამე პირს რომ დაბო-
ლოების **ს**-ის მაგიერ **შნ** მივუმატოთ, გაკეთდება
მრავლობითის მესამე პირი:

ის წერ-ს—ისინი წერ-ენ.

ის უმზერ-ს—ისინი უმზერ-ენ.

თუ ზმნა პირველ პირში **ი-ზე** ბოლოვდება,
მრავლობით რიცხვის მესამე პირში მიიღებს დაბო-
ლოებას **იან** (მხოლ. რიცხვის მესამე პირის დაბო-
ლოებათა **ის** და **ა**-ის მაგიერ):

მე ვრბ-ი—ის რბ-ის—ისინი რბ-იან.

მე ვწვებ-ი—ის წვებ-ა—ისინი წვებ-იან.

8. «მეორე მიმოხრის» ზმნებს მხოლოლობით
რიცხვის პირველ პირში თავში აქვს **მ** (მ-აქვს, მ-ყავს):
მეორე პირი პირველისგან იმით გაირჩევა, რომ თავ-

ში მ-ის მაგიერ ზ უზის (გ-აქეს, გ-ყავს); მესამე პირს ხან არაღითარი ასო მიუძღვის თავში (აქეს, ყავს), ხან მიუძღვის ხმოვანი უ (უხარია, უყვარს).

მრავლობით რიცხვში: პირველ პირში თავში ემატება მვ (გვ-აქეს, გვ-ყავს); მეორე პირი კეთდება მხოლოდობით რიცხვის იმავე პირისაგან ბოლოში თ-ის მიმატებით [გყავ(ს)-თ]; მესამე პირი მრავლობითში კეთდება მხოლოდობითის მესამისაგან აგრეთვე თ-ის მიმატებით [აქვ(ს)-თ, ყავ(ს)-თ].

მ-შია	ზე-შია	მ-ი-ყვარს	ზე-ი-ყვარს
მ-შია	მ-შია-თ	მ-ი-ყვარს	მ-ი-ყვარ(ს)-თ
შია	შია-თ	უ-ყვარს	უ-ყვარ(ს)-თ

უ ე ნ ი უ ე ნ ა. მესამე პირში უ მაშინ ზის თავში, როცა პირველ პირში თავში მ-ს შემდეგ ი ზის (მი): მ-ი-ყვარს, მ-ი-ხარია—უ-ყვარს, უ-ხარიათ.

9. მეორე მიმოხრის ზმნების მსგავსათ მიმოიხრის ეგრეთ წოდებული «მიჩემებითი» ზმნები. ეს ზმნები ნიშნავს, რომ მოქმედება უთუოთ რომელმე პირის სასარგებლოთ არის დანიშნული, «მიჩემებული»:

მიწერ=შენ ჩემთვის წერ.

მუშენებ=მე მისთვის ვაშენებ.

«მიჩემებითი» ზმნები პირველ მიმოხრის მოქმედებით გვარის ზმნებისგან მეორე მიმოხრის ნიშნების მიმატებით კეთდება (მ, გ, გვ და სხ.).

თუ მოქმედი მესამე პირია, მაშინ «მიჩემებით» ზმნას ყველა პირი აქვს, მაგრამ მეორესა და მესამე პირში, აზრის გამოსარკვევათ, ნაცვალსახელები უნდა დაყვეს:

ის	ისინი
მთხოვს	მთხოვენ
ბთხოვს	ბთხოვენ უპნ
თხოვს მას	თხოვენ მას
ბეთხოვს	ბეთხოვენ
ბთხოვსთ	ბთხოვენ თქვენ
თხოვს მათ	თხოვენ მათ

ის	ისინი
მიშენებს	მიშენებენ
ბიშენებს	ბიშენებენ უპნ
უშენებს მას	უშენებენ მას
ბეიშენებს	ბეიშენებენ
ბიშენებსთ	ბიშენებენ თქვენ
უშენებს მათ	უშენებენ მათ

თუ მოქმედება პირველისა და მეორე პირისგან მომდინარებს, მაშინ მიჩემებით ზმნას მხოლოდ ორი დანარჩენი პირი აქვს, და ზოგან აქაც ნაცვალსახელები უნდა დაყვეს, რომ აზრები არ აირიოს:

უპნ	თქვენ	მე	ჩვენ
მთხოვ	მთხოვთ	მთხოვ	მთხოვთ უპნ
თხოვ მას	თხოვთ მას	მთხოვ მას	მთხოვთ მას
ბეთხოვ	ბეთხოვთ	ბთხოვთ	ბთხოვთ თქვენ
თხოვ მათ	თხოვთ მათ	მთხოვ მათ	მთხოვთ მათ

«მეორე მიმოხრის» ზმნებისგან «მიხერებითი ზმნე-
ბი» კეთდება შემწეობით ზმნის საშვალეებით (მესამე
პირს გარდა):

მე (ორი პირი)

მიყვარხარ		მიყვარხართ
მიყვარს ის		მიყვარს ისინი

შენ (ორი პირი)

მიყვარვარ		მიყვარვართ
მიყვარს ის		მიყვარს ისინი

მას (სამი პირი)

შეყვარვარ		შეყვარვართ
შეყვარხარ		შეყვარხართ
შეყვარს ის		შეყვარს ისინი

ჩვენ (ორი პირი)

მეყვარხარ		მეყვარხართ
მეყვარს ის		მეყვარს ისინი

თქვენ (ორი პირი)

მიყვარვართ მე		მიყვარვართ ჩვენ
მიყვარსთ ის		მიყვარსთ ისინი

მათ (სამი პირი) |
 შეყვარვარ | შეყვარვართ
 შეყვარხარ | შეყვარხართ
 შეყვარსთ ის | შეყვარსთ ისინი *)

II. მყოფადი დრო

მყოფადი პირველ მიმობრაში გავს აწმყო დროს, თუ ზმნა მოქმედებითის და ვნებით გვარისაა; აგრევე აქვს მყოფადო საშეალო გვარის იმ ზმნებს, რომელნიც აწმყოში პირველ პირში მბი-ზე ბოლოვდებიან:

მოქმედ. გვარის ვნებით გვარის

აწმყო მყოფადი აწმყო მყოფადი

მწერ	მწერ	მიწერები	მიწერები
ვაშენებ	ვაშენებ	მიშენები	მიშენები
მიჭრი	მიჭრი	მიჭრები	მიჭრები

საშეალო გვარის

აწმყო	მყოფადი
ვშენდები	ვშენდები
ვებვეწები	ვებვეწები

*) ყოველგან უნდა დაყვეს აქ ნაცვ. მათ, რომ აზრი არ პირიოს.

საშუალო გვარის ის ზმნები კი, რომელთაც აწ-
 მყოში დაბოლოება **მბი** არ აქვთ, მყოფადს ამგვარათ
 აკეთებს: თავში იმატებს ხმოვანს **ი-ს**, და ბოლო-
 ში—მარცვალს **მბ**; თუ სახელზმნა **მნა-ზეა** დაბო-
 ლოებული (**ფრმნა, რბმნა**), მაშინ ჰხოლოობით
 რიცხვის პირველსა და მეორე პირში დაბოლოებას
 აღარ იმატებს:

მთრთი (თრთოლ-ა)—**ვითრთოლმბ**

მნადირობ (ნადირობ-ა)—**ვინადირმბ**

ფრმნა—**ვითრენ**

რბმნა—**ვირბენ**

შ ე ნ ი შ ე ნ ა 1. მყოფადში თავში **ი** დაერთვის
 აგრეთვე მოქმედებით გვარის ზმნებსაც, რომელთაც
 აწმყოში დაბოლოება **ულობ** აქვთ:

მპოულობ—**ვიპოენი** (პოენა)

მთხოულობ—**ვითხოვ** (თხოვა)

მშოულობ—**ვიშოვ(ნ)ი** [შოვ(ნ)ა]

შ ე ნ ი შ ე ნ ა 2. თუ საშუალო გვარის ზმნას
 აწმყოში ახლავს თავში **ი** ან **უ**, მყოფადში უცვ-
 ლელათ დარჩება:

აწმყო

მყოფადი

ვიშვებ

ვიშვებ

ვიცთი

ვიცთი

ვშუთი

ვშუთი

ვიჩემებ

ვიჩემებ

«მეორე მიმოხრის» ზმნებისგან მყოფალი განსხვავებულათ კეთთება: წმიდა ძირს თავში ემატება **მ**, ბოლოში **შბა**:

წამება, წამვა (ძირი **წამ**)—მყოფალი **მ-მ-წამ-ება**
სურვება, სურვა (ძირი **სურ**)—**მ-მ-სურ-ება**

ამ ზმნებს მეორეგვარი მყოფალიც აქვს: თავში რამე თავსართი ემატება (სრულ სახისათ კეთთება) და ბოლოში **შბა**-ს წინ **ღ** ჩაერთვის:

მომსურ-ღ-ება

მოგსურდება

მოსურდება და სხ.

მომწყურ-ღ-ება

მოგწყურდება

მოწყურდება და სხე.

ეს ორგვარი მყოფალი ერთმანერთისგან აზრით ასე ვაირჩევა: მაგ. **მომსურებდა** ნიშნავს, რომ ახლაც მსურს და შემდეგაც მექნება სურვილი; **მომსურდებდა** კი ნიშნავს, რომ ახლა არა მსურს, მაგრამ შემდეგში კი მექნება სურვილი რისამე.—**მომსურდება**, **მომწყურდება**, **შემიყვარდება** და მსგ. სხე. ნაწარმოები არიან აწმყოში უხმარებელ ზმნებისგან: მსურდება, მწყურდება, მიყვარდება და სხ.

III. ნ ა მ ე რ მ ე ო რ ე

მიმოხრა პირველი

1. თუ სახელზმნა **ა**-ზე ან **შა**-ზეა დაბოლოე-

ბული (წერ-ა, ჭამ-ა, კითხ-ვა), ნამყო მეორეში ძირს
ემატება დაბოლოებანი: ე, ე, ა; ეთ, ეთ, ეს; თავი კი
იმგეარაძვე იცვლება, როგორც აწყოში:

კითხ-ვა (ძ. კითხ)	ე-ი-კითხ-ე	ე-ი-კითხ-ეთ
	ი-კითხ-ე	ი-კითხ-ეთ
	ი-კითხ-ა	ი-კითხ-ეს

ჭამ-ა (ძ. ჭამ)	ე-ჭამ-ე	ე-ჭამ-ეთ
	ჭამ-ე	ჭამ-ეთ
	ჭამ-ა	ჭამ-ეს

2. **თუ** სახელზმნა **ეზა** ანუ **ოზა**-ზე დაბო-
ლოებული, ნამყო II-ში სუფიქსები **ეზ** და **ოზ** იკარ-
გება და შემდეგ თავ-ბოლო ისე ეცვლება, როგორც
ზევით ვთქვით:

ხენ-ეზა: ე-ა-ხენ-ე, ახენ-ე, ახენ-ა და სხ.

შენ-ეზა: ე-ა-შენ-ე, აშენ-ე, აშენ-ა და სხ.

ვაჭრ-ოზა: ე-ი-ვაჭრ-ე, ი-ვაჭრ-ე, ივაჭრ-ა და სხ.

თუ ამგვარი ზმნები (ე. ი. **ეზა**-სა და **ოზა**-ზე
დაბოლოებულნი) სახელზმნაში ორმარცვლოვანი
არიან, იმ შემთხვევაში მხოლოდით ზიცხვის მესამე
პირში დაბოლოება **ო** აქვთ, და არა **ა**:

ქება—აქო

წყება—იწყო

ხმოზა—იხმო, ახმო

ძროზა—აქრო.

3. **თუ** სახელზმნა **ეზა**-ზე დაბოლოებული, ზმნა
ნამყო II-ში **ეზა**-ს კარგავს და დაბოლოებათ მიი-

ლებს: იე, იე, ია; იეთ, იეთ, იეს. (ე. ი. სუფიქსის
მპ-ის ხმოვანი მ იქცევა ი-თ):

ქნ-ქვა: ვაქნ-იე, აქნ-იე, ხქნ-ია;

ვაქნ-იეთ, აქნ-იეთ, აქნ-იეს.

შ ე ნ ი შ ე ნ ა. ჭმევა, სმევა, ცმევა არ ემორ-
ჩილებიან ამ კანონს:

ჭმევა: ვაჭამე, აჭამე, აჭამა; ვაჭამეთ, აჭამეთ, აჭამეს.

სმევა: ვასვი, ასვი, ასვა; ვასვით, ასვით, ასვეს.

ცმევა: ვაცვი, აცვი, აცვა; ვაცვით, აცვით, აცვეს.

4. თუ სახელწმინდის ორი უკანასკნელი ხმოვანი
არის მ—ა, და მათ შორის როშელიმე თანხმოვანი
ასო (ვ-სა და ზ-ს გარდა); იმ შემთხვევაში ნამყო
II-ში მ იცვლება ი-თ და ზმნა ამ დაბოლოებებს
მიიღებს: ე, ე, ა; ეთ, ეთ, ეს:

ჭირა: ვიჭირ-ე, იჭირა, იჭირა;

ვიჭირეთ, იჭირეთ, იჭირეს.

სმინა: ვისმინე, ისმინე, ისმინა და სხ.*)

5. თუ ა-ზე დაბოლოებული მარტივი (უთავ-
სართო) ზმნა ერთმარცვლოვანია, ზმნას ნამყო II-ში
ძირში ა ჩაერთვის, დაბოლოებანც ჩვეულებრივიაქვს:

*) ამ კანონს არ ემორჩილებიან: წერა, ცემა, გვემ(ვა)
და სხ. მაშასადამე უნდა: ვწერე, ვგვემე, ვცემე და სხ. ვაერე
(აერვა), ვთელე (თელვა) და სხ.; ზმნისაგან «კრება»: ვკრი-
ბე, კრიბე, კრიბა.

თხრ-ბ (d. თხრ): ეთხარ-ე, თხ ბ-რე, თხარ-ბ და სხ.

თლ-ბ (d. თლ): ეთაღე, თაღე, თაღა და სხ.

შლ-ბ (d. შლ): ეშაღე, შაღე, შაღა და სხ.

6. თუ ბ-ზე დაბოლოებული ერთმარცვლოვანი სახელწმნის ძირში მოქცეული მ დაბოლოებას ეკუთვნის, ზმნა ნამყო II-ში ამ მ-ს კარგავს და მის მაგიერ ბ-ს ჩაირთავს ყველა პირში, მესამეს გარდა, და დაბოლოვდება ძირეულ თანხმოვან ასოზე, ზოგჯერ ბოლოში ი-ის მიმატებით:

ხვნა (უნდა იყოს ხნ-ვა): ეხან(ი), ხან(ი), ხნ-ა;
ეხანით, ხანით, ხნ-ეს.

კპრა (კრ-ვა): ეკარ(ი), კარ(ი), კრ-ა;
ეკარით, კარით, კრ-ეს.

მსგავსათვე მიმოიხრის ცნობა:

მ(ს)ცან(ი), (ს)ცან(ი), (ს)ცნა.

მიცან(ი), იცან(ი), იცნო და სხ.

7. სახელწმნაში მბა-ზე და აგრეთვე ერთმარცვლოვანი ნა-ზე დაბოლოებული ზმნები ნამყო II-ში ძირში ჩაირთავენ მ-ს, მესამე პირს გარდა, და დაბოლოვდებიან ძირეულ თანხმოვანზე, ზოგჯერ ი-ის მიმატებით ბოლოში (მხ. რიცხვის პირველსა და მეორე პირში):

დაშერ-მბა: დაშერ-ე-რ(ი), დაშერ-ე-რ(ი), დაშერ-ა;
დაშერ-ე-რით, დაშერ-ე-რით, დაშერ-ენ.

ბაწყრ-მბა: გავწყ-ე-რ(ი), გაწყ-ე-რ(ი), გაწყრ-ა;

გავწყ-ე-რით, გაწყ-ე-რით, გაწყრ-ენ
ბწ-ნა; ებწ-ე-ნ(ი), ბწ-ე-ნ(ი), ბწნ-ა;
ებწ-ე-ნით, ბწ-ე-ნით, ბწნ-ეს.

ხსნა: ეხს-ე-ნ(ი), ხს-ე-ნ(ი), ხსნ-ა;
ეხს-ე-ნით, ხს-ე-ნით, ხსნ-ეს.

მსგავსათვე აქვს ნამყო II ზმნებს:

ჭრა: ვჭერ(ი), ჭერ(ი), ჭრა; ვჭერთ, ჭერთ, ჭრეს.

ბრძნობა (გრძნვა): ვიგრძენ(ი), იგრძენ(ი), იგრძნო*);
ვიგრძენით, იგრძენით, იგრძნეს.

თერობა: ვთვერ(ი), თვერ(ი), თვრა; ვთვერით,
თვერით, თვრენ (დავთვერ, დათვერენ
და სხ.).

8. სახელზმნაში ბა-ზე დაბოლოებული ერთ
მარცვლოვან ზმნებს ნამყო II-ში დაბოლოება ი აქვს
და ზოგნი ი-ის წინ ვ-ს მიიმატებენ:

ღგბა: ვღგ-ი, ღგ-ი, ღგ-ა; ვღგ-ით, ღგ-ით, ღგ-ეს.

ცბა: ვიცვ-ი, იცვ-ი, იცვ-ა; ვიცვ-ით და სხ.

სბა: ვსვ-ი, სვ-ი, სვ-ა და სხ.

თქბა: ვთქვ-ი, თქვ-ი, თქვ-ა და სხ.

მსგავსათვე აქვს ნამყო II ზმნას

წვა: ვწვ-ი, წვ-ი, წვ-ა; ვწვ-ით, წვ-ით, წვ-ეს.

«მნებით გვარის» ზმნებს ნამყო II-ში აქვს იგი-
ვე დაბოლოებანი, რაც მოქმედებით გვარისას, მხო-

*) და არა იგრძნა (იხ. გვ. 48, ნ. II, 2)

ლოდ მრავლობ. რიცხვის მესამე პირში არის განსხვავებული დაბოლოება (ენ); თავი კი ისე რჩება, როგორც ენ. გვ. აწმყო დროში იყო:

მე ვიწერ-მ	ჩვენ ვიწერ-მთ
შენ იწერ-მ	თქვენ იწერ-მთ
ის იწერ-ბ	ისინი იწერ-მნ

«მეორე მიმოხრის» ზმნებში ნამყო II ასე კეთდება:

თუ აწმყოში ზმნას დაბოლოება მბბ აქვს, ნამყო II-ში მარცვალი მბ ეკარგება, და სხვა დაბოლოება უცვლელათ რჩება ყველა პირში (ბ, ბთ); სხვაგვარ ზმნებს დაბოლოებათ წმინდა ძირზე ებმის ღბ (მრ. რ. 2 და 3 პირში—ღბთ); თავი ისევე ეცვლება, როგორც აწმყოში, იმ განსხვავებით, რომ კიდევ ემატება ზმნის რაიმე თავსართი (გა, შე და სხ.):

აწმყო.

ნამყო II.

მეხარბება	შემეხარბა
ბეხარბება	შეგეხარბა
მხარბება	შეეხარბა
ბვეხარბება	შეგვეხარბა
ბეხარბებათ	შეგეხარბათ
მხარბებათ	შეეხარბათ.

მიყვარს
ბიყვარს
შყვარს

შემიყვარდა
შეგიყვარდა
შეუყვარდა

ზეიყვარს	შეგვიყვარდა
გიყვარ(ს)თ	შეგიყვარდათ
შეყვარ(ს)თ	შეუყვარდათ
—	—
მიხარია	ბამიხარდა
მიხარია	ბაგიხარდა და სხ.

I. მოთხრობით კილოის აწმყოსაგან
წარმოებს:

1. მ. კ. ნამყო პირველი
2. ნ. კ. აწმყო
3. ბ. კ. უარყოფითი პირველი აწმყო დროის

1. «მ. კ. ნამყო პირველი» ამგვარათ წარმოებს
პირველ მიმოხრაში:

მოქმედებით გვარის ზმნებში აწმყოის მხოლოობით რიცხვის მეორე პირს უნდა მივუმატოთ შემდეგი დაბოლოებანი: დი, დი, და; დით, დით, დენ; თავი კი ისე ეცვლება, როგორც აწმყოში:

შენ წერ

მ-წერ-დი	ვ-წერ-დით
წერ-დი	წერ-დით
წერ-და	წერ-დენ

თუ ზმნა «ვნებით გვარისაა», იმავე პირს, ბოლო (ი) მოკვეცილს, უნდა მიემატოს დაბოლოებანი: ოდი, ოდი, ოდა; ოდით, ოდით, ოდენ; თავი კი აწმყოსებურათ ეცვლება:

შენ იწერებ-ი

ვ-იწერებ-ოდი

იწერებ-ოდი

იწერებ-ოდა

ვ-იწერებ-ოდით

იწერებ-ოდით

იწერებ-ოდენ

თუ ზმნა «საშუალო გვარისაა» და აწმყოში პირველსა და მეორე პირში ი-ზე ბოლოვდება, ნამყო პირველს ისე აწარმოებს, როგორც ვნებით გვარის ზმნა:

შენ შენდებ-ი: ვ-შენდებ-ოდი, შენდებ-ოდი, შენდებ-ოდა და სხ.

შენ იხვეწებ-ი: ვ-იხვეწებ-ოდი, იხვეწებ-ოდი, იხვეწებ-ოდა და სხ.

შენ თრთ-ი: ვ-თრთ-ოდი, თრთ-ოდი, თრთ-ოდა და სხ.

სხვა დაბოლოების საშუალო გვარის ზმნა ნამყო პირველში ისე მიმოიხრის, როგორც მოქმედებით გვარის:

შენ ცახცახებ: ვ-ცახცახებ-დი, ცახცახებ-დი და სხ.

შენ ცურავ: უ-ცურავ-დი, ცურავ-დი, ცურავ-და
და სხ.

მ ე ო რ ე მ ი მ ო ხ რ ა შ ი:

აწმყოში ა-სა და ია-ზე დაბოლოებული ზმნა
ნამყო I-ში ა-ს და ია-ს კარგავს და მიიღებს დაბო-
ლოებებს: ოდა, ოდათ; სხვაგვარი ზმნები კი (აწ-
მყოში ს-ზე დაბოლოებულნი) კარგავენ აწმყოს და-
ბოლოებას (ს-ს) და ნამყო I-ისთვის მიიღებენ და-
ბოლოებებს: და; დათ; თავი კი ისე რჩება, როგორც
აწმყოში იყო:

მეხარბებ-ა: მეხარბებ-ოდა, გეხარბებ-ოდა, ეხარ-
ბებ-ოდა; გვეხარბებ-ოდა, გეხარ-
ბებ-ოდათ, ეხარბებ-ოდათ.

მიხარ-ია: მიხარ-ოდა, გიხარ-ოდა, უხარ-ოდა;
გვიხარ-ოდა, გიხარ-ოდათ, უხარ-ოდათ.

მიყვარ-ს: მიყვარ-და, გიყვარ-და, უყვარ-და; გვი-
ყვარ-და, გიყვარ-დათ, უყვარ-დათ.

2. «ნატვრით კილოის აწმყო» ასე კეთდება

პ ი რ ვ ე ლ მ ი მ ო ხ რ ა შ ი:

მოთხრობით კილოის აწმყოს მხოლოდობით რიცხ-
ვის მეორე პირს ემატებიან დაბოლოებანი: დე, დე, დეს;
დეთ, დეთ, დენ, ანუ ოდე, ოდე, ოდეს; ოდეთ, ოდეთ,
ოდენ — იმ კანონითვე, როგორც მ. კ ნამყო I-ში, ესე

იგი—თუ ზმნა ენებით გვარისაა ანუ მოთხრობით კი-
ლოის აწმყოში **ი-ზე** დაბოლოებული საშეალო გვა-
რის, მაშინ ეს **ი** უნდა მოვაშოროთ და შემდეგ მი-
ევმატოთ დაბოლოებანი: **ოდე, ოდე, ოდეს და სხ.**;
დანარჩენ შემთხვევაში—**დე, დე, დეს და სხ.**

შენ იწერებ-ი: ვიწერებ-ოდე, იწერებ-ოდე, იწე-
რებ-ოდეს; ვიწერებ-ოდეთ, იწე-
რებ-ოდეთ, იწერებ-ოდენ.

შენ თრთ-ი: ვ-თრთ-ოდე, თრთ-ოდე, თრთ-ოდეს;
ვ-თრთ-ოდეთ, თრთ-ოდეთ,
თრთ-ოდენ.

შენ ეხვეწებ-ი: ვ-ეხვეწებ-ოდე, ეხვეწებ-ოდე
და სხ.

შენ წერ: ვ-წერ-დე, წერ-დე, წერ-დეს;
ვწერ-დეთ, წერ-დეთ, წერ-დენ.

შენ ცურავ: ვცურავ-დე, ცურავ-დე, ცურავ-დეს;
ვცურავ-დეთ, ცურავ-დეთ, ცურავ-დენ.

მ ე ო რ ე მ ი მ ო ხ რ ა შ ი.

თუ ზმნა მოთხრობით კილოის აწმყოში **ა-ზე**
ან **იბ-ზე** დაბოლოებული, ეს **ა** და **იბ** უნდა მოვაცი-
ლოთ და ნატურით კილოის აწმყოსათვის დარჩენილ
სათუძველს მიევმატოთ **ოდეს, ოდე(ს)თ**; თავი
ისე რჩება, როგორც იყო მოთხრობით კილოში:

მ. კ. აწმყო.

ნ. კ. აწმყო.

მენარბებ-ა

მენარბებ-ოდეს

მენარბებ-ა

მენარბებ-ოდეს

მენარბებ-ა

მენარბებ-ოდეს

მენარბებ-ა

მენარბებ-ოდეს

მენარბებ-ათ

მენარბებ-ოდე(ს)თ

მენარბებ-ათ

მენარბებ-ოდე(ს)თ

მინარ-ია

მინარ-ოდეს

მინარ-ია

მინარ-ოდეს

შნარ-ია

შნარ-ოდეს

მეინარ-ია

მეინარ-ოდეს

მინარ-იათ

მინარ-ოდე(ს)თ

შნარ-იათ

შნარ-ოდე(ს)თ

თუ ზმნა მოთხრობ. კილოის აწმყოში ს-ზე ბოლოვდება, მაშინ ს იკარგება და ზმნას ემატება დაბოლოვებათ დეს (და დესთ), თავის შეუცვლელათ:

მ. კ. აწმყო

ნ. კ. აწმყო

მიყვარ-ს

მიყვარ-დეს

მიყვარ-ს

მიყვარ-დეს

შყვარ-ს

შყვარ-დეს

მეიყვარ-ს

მეიყვარ-დეს

მიყვარ-(ს)თ

მიყვარ-დე(ს)თ

შყვარ-(ს)თ

შყვარ-დე(ს)თ

3. ბრძანებით კილოის აწმყო დროის უარყო-

ფითი პირველი ფორმა, როგორც პირველ მიმოხრა-
ში, ისე მეორეშიც ასე კეთდება: მოთხრობით კბ-
ლოის აწმყოს პირდაპირ დაერთვის თავში უარყო-
ფითი ნაწილაკი ნუ:

მ ი მ ო ხ რ ა პ ი რ ვ ე ლ ი,

მ. კ. აწმყო ბ. კ. უარყოფითი I აწმყო
მწერ, წერ, წერს; (ნუ ვწერ!) ნუ წერ! ნუ წერს!
მწერთ, წერთ, წერენ | ნუ ვწერთ! ნუ წერთ! ნუ წერენ!

მ ი მ ო ხ რ ა მ ე ო რ ე.

მ. კ. აწმყო, ბ. კ. უარყოფითი I აწმყო.

მიყვარს, გიყვარს, უყ- (ნუ მიყვარს!) ნუ გი-
ვარს; ყვარს! ნუ უყვარს!
ბეიყვარს, გიყვარ(ს)თ, ნუ გვიყვარს! ნუ გი-
უყვარ(ს)თ ყვარ(ს)თ! ნუ უყვარ(ს)თ!

II. მოთხრობით კილოის მყოფადისაგან წარმოებს:

1. მ. კ. ნამყო მესამე
2. ზ. კ. ნამყო
3. ნ. კ. მყოფადი პირველი
4. ბ. კ. უარყოფითი პირველი მყოფადი.

1. მოთხრობით კილოის ნამყო მესამე ასე კეთდება
პირველ მიმოხრაში!

მოთხრობით კილოის მყოფადის მხოლოდობით რიცხვის მეორე პირს უნდა მიეუმატოთ დაბოლოებანი ს და სთ, თავი კი ისე ეცვლება, როგორც მეორე მიმოხრის ზმნას აწმყო დროში, იმ განსხვავებით, რომ ყოველთვის ხმოვანი ი დაყვება პირველსა და მეორე პირში (მი, გი, უ; გვი, გი, უ), ამგვარათ მაშინ კეთდება ნამყო მესამე, როდესაც ზმნა მყოფადში პირველსა და მეორე პირში დაბოლოვდება ავ ანუ ვამ-ზე:

შენ იკითხ-ავ	{	მე მი-კითხავ-ს		ჩვენ გვი-კითხავ-ს
		შენ გი-კითხავ-ს		თქვენ გი-კითხავ-სთ
		მას უ-კითხავ-ს		მათ უ-კითხავ-სთ.

შენ ს-ვამ	{	მე მი-სვამ-ს		ჩვენ გვი-სვამ-ს
		შენ გი-სვამ-ს		თქვენ გი-სვამ-სთ
		მას უ-სვამ-ს		მათ უ-სვამ-სთ.

მსგავსათვე აქვს ნამყო III ზმნას ვლგამ:

მიღვამს, გიღვამს, უღვამს; გვიღვამს, გიღვამსთ, უღვამსთ.

ღანარჩენ შემთხვევაში ზმნებს ნამყო III-ში აქვს დაბოლოებანი ია და იათ; თავი კი ისე ეცვლება, როგორც ზევით ვთქვით (მი, გი, უ და სხ.):

შენ წერ	{	მე მი-წერ-ია		ჩვენ გვი-წერ-ია
		შენ გი-წერ-ია		თქვენ გი-წერ-იათ
		მას უ-წერ-ია		მათ უ-წერ-იათ.

«მნებით გვარის» ზმნებისგან ნამყო III ასე კეთ-
დება: უნდა ავიღოთ მიმოსახარ ზმნის ნამყო ვნები-
თი მიმღეობა ბოლომოკვეცილი და მიუუმატოთ, შემ-
წეობითი ზმნა მ. კ. აწყო დროის; შემწეობით ზმნას
ამ შემთხვევაში მესამე პირში აქვს დაბოლოებანი **ა**
და **ან** (არის და არიან-ის მაგიერ):

წერილვარ		წერილვართ
წერილხარ		წერილხართ
წერილა		წერილან.

შ ე ნ ი შ ვ ნ ე ბ ი

ა) მყოფადში **მბ-ზე** დაბოლოებული ზმნა თუ
ორმარცვლოვანია, ნამყო III-ში **მბ-ს** კარგავს:

მ. კ. მყოფადი მ. კ. ნამყო III,

მაქებ	მიქია
მავსებ	მივსია
მალებ	მილია

თავსართები მარცვლების რიცხვში ამ შემთხვე-
ვაში არ იანგარიშება: მო-ვასწრებ — მო-მისწრია და

სხ.— ორზე მეტმარცვლოვანი კი არ კარგავს ებ-ს:

ვაშენებ	მიშენებია.
ვაჭენებ	მიჭენებია.
მიჯავრებ	მიჯავრებია.

ბ) ზმნას «ვასწავლი» ნამყო III-ში ებ ჩაერთვის: მისწავლებია, გისწავლებია და სხ.; «მისწავლი» კი—მისწავლია, გისწავლია, უსწავლია და სხ.

ბ) თუ ზმნა მყოფადში მეორე პირში ი-ზეა და ბოლოვებული, ნამყო III-ში ი უნდა მოვაშოროთ და ისე მივუმატოთ დაბოლოებანი:

შენ იშოვენ-ი	{	მიშოენია	გვიშოენია
		გიშოენია	გიშოენიათ
		უშოენია	უშოენიათ

შენ ისწავლ-ი	{	მისწავლია	გვისწავლია
		გისწავლია	გისწავლიათ
		უსწავლია	უსწავლიათ

დ) მყოფადში ობ-ზე დაბოლოებული ზმნა ნამყო III-ში კარგავს სუფიქსს ობ-ს:

მიხმ-ობ—მიხმია

შევიპყრ-ობ—შევიპყრია,

ზოგიერთი ობ-ს კარგავს და ვ-ს ჩაერთავს:

ღაეაწყ-ობ—ღამიწყ-ვ-ია

მაცხ-ობ—მიცხ-ვ-ია.

მარჭ-ობ—მირჭ-ე-ია.

მათრ-ობ—მითმრია (მითრპია-ს მაგიერ).

მამკობ—მიმკ-მ-ია.

მ) ხმაბაძვითი ზმნები და ზოგიერთი სხვებიც ნამყო III-ში დაბოლოების წინ ნ-ს ჩაირთავენ:

მიყვირნია, მიშრიალნია, მიტრიალნია, მისადილნია, მითამაშნია.

მსგავსათვე აქვს ნამყო III არსებით სახელისგან ნაწარმოებ ზმნებს, მაგალ. ვნადირობ (წარმომდგარი სიტყვისგან ნადირი), ვთევზაობ (თევზი) და სხ.: მინადირნია, მითევზავნია*).

მ ე ო რ ე შ ი მ ო ხ რ ა შ ი .

მოთხრობით კილოის მყოფადს უნდა მოვაშოროთ დაბოლოებანი პ და ათ და მათ მაგიერ მივუმატოთ ია და იათ; თავში მყოფადის ხმოვანი ასო მ ნამყო მესამეში სრულად იკარგება:

მ. კ. მყოფადი: შ. კ. ნამყო III:

მე-ყვარებ-ა მყვარებ-ია

ბე-ყვარებ-ა ბყვარებ-ია

მ-ყვარებ-ა ყვარებ-ია

ბვ-ე-ყვარებ-ა ბვყვარებ-ია

ბ-ე-ყვარებ-ათ ბყვარებ-იათ

მ-ყვარებ-ათ ყვარებ-იათ.

*) გაარჩიეთ ერთმანერთისგან «მინადირნია» და «მინადირებია», «მიყვირნია» და «მიყვირებია». პირველნი (მინადირნია, მიყვირნია) არიან საშუალო გვარის ზმნის ფორმები, მეორენი — მოქმედებითისანი.

2. პირობითი კილო ამგვარათ წარმოებს

პირველ მიმოხრაში:

მოთხრობით კილოს მყოფადის მეორე პირს ემატებიან დაბოლოებანი დი, დი, და; დით, დით, დენ; თავი უცვლელათ რჩება:

შენ ითამაშებ	{ <table border="0"> <tr><td>ვითამაშებ-დი</td><td>ვითამაშებ-დით</td></tr> <tr><td>ითამაშებ-დი</td><td>ითამაშებ-დით</td></tr> <tr><td>ითამაშებ-და</td><td>ითამაშებ-დენ</td></tr> </table>	ვითამაშებ-დი	ვითამაშებ-დით	ითამაშებ-დი	ითამაშებ-დით	ითამაშებ-და	ითამაშებ-დენ
		ვითამაშებ-დი	ვითამაშებ-დით				
		ითამაშებ-დი	ითამაშებ-დით				
ითამაშებ-და	ითამაშებ-დენ						

მეორე მიმოხრაში:

მოთხრობითის მყოფადს უნდა მოვაშოროთ დაბოლოებანი ა და ათ და ჰათ მაგიერ მივუმატოთ ოდა და ოდათ, თავი კი უცვლელათ დავტოვოთ:

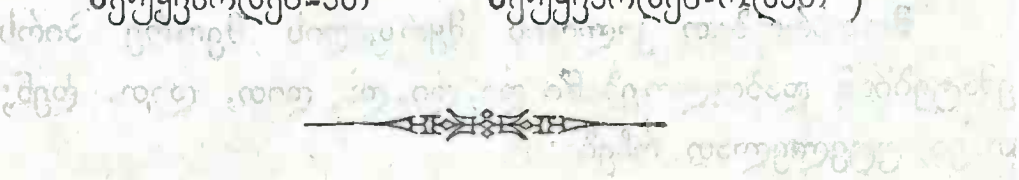
მ. კ. მყოფადი. პირობით კილოს ნამყო.

მეყვარებ-ა	მეყვარებ-ოდა
ბეყვარებ-ა	ბეყვარებ-ოდა
ყვარებ-ა	ყვარებ-ოდა
ბვეყვარებ-ა	ბვეყვარებ-ოდა
ბეყვარებ-ათ	ბეყვარებ-ოდათ
ყვარებ-ათ	ყვარებ-ოდათ

ანუ

შემიყვარდებ-ა	შემიყვარდებ-ოდა
შეგიყვარდებ-ა	შეგიყვარდებ-ოდა

შეუყვარდებ-ა	შეუყვარდებ-ოლა
შეგვიყვარდებ-ა	შეგვიყვარდებ-ოლა
შეგიყვარდებ-ათ	შეგიყვარდებ-ოლათ
შეუყვარდებ-ათ	შეუყვარდებ-ოლათ*)

3. ნატურით კილოის მყოფადი პირველი ამგვართ
კეთება.

პირველ მიმოხრაში

მოთხრობით კილოის მყოფადის მეორე პირს
ემატებიან დაბოლოებანი: დე, დე, დეს; დეთ, დეთ,
დენ; თავი ისე ეცვლება, როგორც მოთხრობით კი-
ლოის აწმყოს:

შენ იკითხავ	{	მე ვ-იკითხავ-დე	ჩვენ ვ-იკითხავ-დეთ
		შენ იკითხავ-დე	თქვენ იკითხავ-დეთ
		ის იკითხავ-დეს	ისინი იკითხავ-დენ.

შენ იშოვნე	{	მე ვ-იშოვნე-დე	ჩვენ ვ-იშოვნე-დეთ
		შენ იშოვნე-დე	თქვენ იშოვნე-დეთ
		ის იშოვნე-დეს	ისინი იშოვნე-დენ.

*) ამ ორ ფორმას შორის (შეყვარება და შემიყვარდება, შე-
ყვარებოდა და შემიყვარდებოდა) განსხვავება რაც არის, ნა-
ჩვენებია 47 გვერდზე.

მ ე ო რ ე შ ი მ ო ხ რ ა შ ი

მოთხრობით კილოზის მყოფადს მხოლოდობით რიცხვში ბოლოში ა ეკარგება და შემდეგ მიემატება ბიან დაბოლოებანი **ოდეს** და **ოდესთ**; თავი კი მოთხრობით კილოზსი რჩება:

მეყვარებ-ა	მეყვარებ-ოდეს
ბეყვარებ-ა	ბეყვარებ-ოდეს
მყვარებ-ა	მყვარებ-ოდეს
ბვეყვარებ-ა	ბვეყვარებ-ოდეს
ბეყვარებ-ათ	ბეყვარებ-ოდეს(ს)თ
მყვარებ-ათ	მყვარებ-ოდეს(ს)თ.

4. ბრძანებით კილოზის უარყოფითი პირველი მყოფადი ორეე შიმოხრაში ასე კეთდება:

მოთხრობით კილოზის მყოფადს დაერთვის: უარყოფითი ნაწილაკი **ნუ**:

მ ი მ ო ხ რ ა პ ი რ ვ ე ლ ი

მ. კ. მყოფადი. ბ. კ. უარყოფ. I მყოფადი.

მიკითხავ	(ნუ ვიკითხავ!)
იკითხავ	ნუ იკითხავ!
იკითხავს	ნუ იკითხავს!
მიკითხავთ	ნუ ვიკითხავთ!
იკითხავთ	ნუ იკითხავთ!
იკითხავენ	ნუ იკითხავენ!

მ ე ო რ ე მ ი მ ო ხ რ ა

მეყვარება	(ნუ მეყვარება!)
ბეყვარება	ნუ ბეყვარება!
მყვარება	ნუ მყვარება!
ბვეყვარება	ნუ ბვეყვარება!
ბეყვარებათ	ნუ ბეყვარებათ!
მყვარებათ	ნუ მყვარებათ!

III. მოთხრობით კილოის ნამყო, მეორისგან წარმოებს:

1. ნატვრით კილოის ნამყო I.
2. — — — ნამყო II.
3. — — — მყოფადი II.
4. ბრძანებით კილოის დამტკიცებითი ფორმა.
5. — — — უარყოფითი II.

1. ნატვრით კილოის ნამყო I. ასე კეთდება

პ ი რ ვ ე ლ მ ი მ ო ხ რ ა შ ი:

შნდა ავიღოთ მოთხრობით კილოის ნამყო II-ის მესამე პირი მხოლოდობით რიცხვში (მან ს-წერა, მან ი-კითხა, მან ა-თრია), მოვაშოროთ, თუ რამე ასო აქვს თავში ჩართული (ს, ი, ა,) და მის მაგიერ მი-

ეჟმატოთ ხმოვანი **ქ**; პიროვანი თავსართები ზგიეტ აქვს, რაც მეორე მიმოხრის ზმნებს (**შ**, **გ**, **ბვ**, **გ**); მრავლობით რიცხვის მეორესა და მესამე პირს ბოლოში ემატება **თ**:

მან ს-წერა	$\left\{ \begin{array}{l} \text{მ-ე-წერა} \\ \text{შ-ე-წერა} \\ \text{ქ-წერა} \end{array} \right.$	მ-ე-წერა	შ-ე-წერა
		შ-ე-წერა-თ	მ-ე-წერა-თ
		ქ-წერა-თ	შ-წერა-თ

მან ი-კითხა	$\left\{ \begin{array}{l} \text{მ-ე-კითხა} \\ \text{შ-ე-კითხა} \\ \text{ქ-კითხა} \end{array} \right.$	მ-ე-კითხა	შ-ე-კითხა
		შ-ე-კითხა-თ	მ-ე-კითხა-თ
		ქ-კითხა-თ	შ-კითხა-თ

მან ა-თრია	$\left\{ \begin{array}{l} \text{მ-ე-თრია} \\ \text{შ-ე-თრია} \\ \text{ქ-თრია} \end{array} \right.$	მ-ე-თრია	შ-ე-თრია
		შ-ე-თრია-თ	მ-ე-თრია-თ
		ქ-თრია-თ	შ-თრია-თ

თავსართიან ზმნებში **ქ** თავსართს შემდეგ ჩაერთვის, ზმნის წმიდა ძირს მიყვება:

მან წა-ი-ლო	$\left\{ \begin{array}{l} \text{წა-მ-ე-ლო} \\ \text{წა-გ-ე-ლო} \\ \text{წა-ე-ლო} \end{array} \right.$	წა-მ-ე-ლო	წა-გ-ე-ლო
		წა-გ-ე-ლო-თ	წა-მ-ე-ლო-თ
		წა-ე-ლო-თ	წა-ე-ლო-თ

შ ე ნ ი შ ე ნ ე ბ ი

1. **თ**უ სახელზმნა არმარცვლოვანზე მეტია და ება-სა და მბა-ზე ბოლოედება, მისგან ნატვრით კილოის ნამყო **I** კეთთება მოთხრობით კილოის მყო-

თადისგან; — მხოლოდობით რიცხვის მეორე პირს. თავ-
ში ჩართული თუ აქვს რაიმე ასო, უნდა მოვაშო-
როთ და მის ადგილს მიუყმატოთ ხმოვანი მ მეორე
მიმოხრის პიროვან ასოთა მიყოლებით (მ, გ, გვ);
ბოლოში ემატება ზმნას **ია** და **იათ**:

შენ ა-შენებ (სახელზმნა შენ-ება)	{	მ-ე-შენებ-ია	მე-ე-შენებ-ია
		მ-ე-შენებ-ია	მ-ე-შენებ-იათ
		მ-შენებ-ია	მ-შენებ-იათ

შენ ი-თევზაეებ (თევზა-ობა)	{	მ-ე-თევზაეებ-ია	მე-ე-თევზაეებ-ია
		მ-ე-თევზაეებ-ია	მ-ე-თევზაეებ-იათ
		მ-თევზაეებ-ია	მ-თევზაეებ-იათ

2. აგრეთვე წარმოებს ნ. კ. ნამყო I იმ ხმა-
ბადებით ზმნებისგან, რომელთაც სახელზმნაში და-
ბოლოება **იალი** აქვთ და მოქმედებით გვარის
არიან:

შენ ა-შრიალეებ (სახელზ. შრ-იალი)	{	მ-ე-შრიალეებ-ია	მე-ე-შრიალეებ-ია
		მ-ე-შრიალეებ-ია	მ-ე-შრიალეებ-იათ
		მ-შრიალეებ-ია	მ-შრიალეებ-იათ.

თუ ამგვარ ზმნებს «საშუალო გვარის» მნიშვნე-
ლობა აქვთ, მაშინ ზმნის სუფიქსი მბ იკარგება და
ნ. კ. ნამყო I მიიღებს დაბოლოებებს აკსა და ათ-ს,
წინ თანხმოვანის ნ-ის მიყოლებით (შეადარეთ ნამყო
III-ს, ე, გვ. 62):

შენ ი-შრალეზ (შრალი)	}	მ-ე-შრალ-ნ-ა	ზე-ე-შრალ-ნ-ა
		ზ-ე-შრალ-ნ-ა	ზ-ე-შრალ-ნ-ათ
		ქ-შრალ-ნ-ა	ქ-შრალ-ნ-ათ

3. ზმნებს ვასმუზ, ვაჰმუზ და ვასმუზ ნატვრ. კილოის ნამყო I ასე აქვთ:

მესმია	მეჰმია	მეცმია
ზესმია	ზეჰმია	ზეცმია
ქსმია	ქჰმია	ქცმია
ზეესმია	ზეეჰმია	ზეეცმია
მესმიათ	მეჰმიათ	მეცმიათ
ქსმიათ	ქჰმიათ	ქცმიათ

4. «ჰნებიო ვეარის» ზმნებისგან ნ. კ. ნამყო I ისე კეთდება, როგორც მ. კ. ნამყო III (ნახე გვ. 60), ე. ი. მიმოსახარ ზმნის მიმღეობით და შემწეობით ზმნით; განსხვავება ის არის, რომ მიმღეობას აქვთ ემატება შემწეობით ზმნის მოთხრობითის ნამყო I, და არა აწყო:

წერილვიყავ(ი)	წერილვიყავით
წერილიყავ(ი)	წერილიყავით
წერილიყო	წერილიყვენ

მ ე ო რ ე მ ი მ ო ხ რ ა შ ი.

მეორე მიმოხრაში ნ. კ. ნამყო I კეთდება მ. კილოის მყოფადისგან: თავში აკლდება ხმოვანი შ და

დაბოლოებათ ა-ისა და ათ-ის მაგიერ ემატება **ოდა**
და **ოდათ**:

მ. კ. მყოფადი.

ნ. კ. ნამყო I.

მ-ე-ყვარებ-ა

მყვარებ-ოდა

ბ-ე-ყვარებ-ა

ბყვარებ-ოდა

მ-ყვარებ-ა

შვარებ-ოდა

ბვ-ე-ყვარებ-ა

ბვყვარებ-ოდა

ბ-ე-ყვარებ-ათ

ბყვარებ-ოდათ

მ-ყვარებ-ათ

შვარებ-ოდათ

2. ნატურით კილოის ნამყო II ისე კეთდება, როგორც ნ. კ. ნამყო I, იმ განსხვავებით, რომ დაბოლოება «პირველ მიმოხრაში» აქვს **ოს, ოსთ** (მ. კ. ნამყო II-ის მესამე პირს დაბოლოება ანუ **ოუნდა** მოვაშორეთ და ისე მივუმატოთ ეს დაბოლოებანი), და «მეორე მიმოხრაში» კი—**ოდეს, ოდესთ**:

მ ი მ ო ხ რ ა პ ი რ ვ ე ლ ი

მან ს-წერ-ა	}	მ-ე-წერ-ოს	ბვ-ე-წერ-ოს
		ბ-ე-წერ-ოს	ბ-ე-წერ-ო(ს)თ
		მ-წერ-ოს	მ-წერ-ო(ს)თ

ის ზმნები, რომელთაც ნ. კ. ნამყო I-ში დაბოლოება **ია—იათ** აქვთ, ნ. კ. ნამყო II-ში დაბოლოებათ მიიღებენ **იოს—იოსთ**:

შენ აშენებ (შენ-ება)	{ მ-ე-შენებ-იოს ბ-ე-შენებ-იოს ე-შენებ-იოს		ბე-ე-შენებ-იოს
			ბ-ეშენებ-იოსთ
			ე-შენებ-იოსთ

მიმოხრა მეორე

მ. კ. მყოფადი.

ნ. კ. ნამყო II.

მ-ე-ყვარებ-ა

მყვარებ-ოდეს

ბ-ე-ყვარებ-ა

ბყვარებ-ოდეს

ე-ყვარებ-ა

ეყვარებ-ოდეს

ბე-ე-ყვარებ-ა

ბეყვარებ-ოდეს

ბ-ე-ყვარებ-ათ

ბყვარებ-ოდე(ს)თ

ე-ყვარებ-ათ

ეყვარებ-ოდე(ს)თ

«მნებით გვარის» ზმნებისგან ნატურით კილოის ნამყო II ასე კეთდება: ზმნის ენებით მიმღეობას ბოლო (ი) ეკვეცება და ემატება შემწეობით ზმნის ნ, კილოის აწყო, რომელიც მიმღეობასთან გაუყოფელათ იწერება:

წერილიყო

წერილიყოთ

წერილიყო

წერილიყოთ

წერილიყოს

წერილიყონ

3. ნატურით კილოის მყოფადი II ასე კეთდება

პირველ მიმოხრაში:

თუ ზმნა მ. კ. ნამყო II-ში მხოლოდობით

რიცხვის პირველ პირში ხმოვან მ-ზეა დაბოლოებული, მაშინ მყოფადი II მიიღებს დაბოლოებებს: ო, ო, ოს; ოთ, ოთ, ონ; თავი კი ისე ეცვლება, როგორც ნამყო II-ში:

მ. კ. ნამყო II: ნ. კ. მყოფადი II:

ვიკითხ-ე	ვიკითხ-ო
იკითხ-ე	იკითხ-ო
იკითხ-ა	იკითხ-ოს
ვიკითხ-ეთ	ვიკითხ-ოთ
იკითხ-ეთ	იკითხ-ოთ
იკითხ-ეს	იკითხ-ონ

ბ. თუ მ. კ. ნამყო II ი-ზე ბოლოვდება, მაშინ ნ. კ. მყოფადი II მიიღებს დაბოლოებებს: ა, ა, ას; ათ, ათ, ან; თავი კი ნამყო II-ის რჩება:

მ. კ. ნამყო II: ნ. კ. მყოფადი II.

ვსე-ი	ვსე-ა
სე-ი	სე-ა
სე-ა	სე-ან
ვსე-ით	ვსე-ათ
სე-ით	სე-ათ
სე-ეს	სე-ან

მსგავსივე დაბოლოებანი აქვს იმ ზმნებსაც, რომელნიც მ. კ. ნამყო II-ში თანხმოვანზე ბოლოვდებიან; ამ შემთხვევაში ნამყო II-ის მესამე პირი

უნდა ავიღოთ, დაბოლოება მოვაშოროთ და ისე მი-
ევმატოთ მყოფად II-ის დაბოლოებანი ა, ას და სხ.:

მან ხნ-ა } ჰხნ-ა, ხნ-ა, ხნ-ას;
(მე ვხან) } ჰხნ-ათ, ხნ-ათ, ხნ-ან.

ბ. თუ მ. კილოის აწმყოში საშუალო გეარის
ზმნას მხოლოდ. რიცხვის პირველ პირში მბი აქვს
დაბოლოება, მაშინ უნდა ავიღოთ მ. კ. ნამყო II-ის
მესამე პირი მხოლოდობით რიცხვის, დაბოლოება (ა)
მოვაშოროთ და მიევმატოთ დაბოლოებანი; ე, ე,
ეს; ეთ, ეთ, ენ; თავი კი მ. კ. ნამყო II-ის რჩება:

ის დატკბ-ა } ღვეტკბ-ე, დატკბ-ე, დატკბ-ეს;
(მტკბ-ები) } ღვეტკბ-ეთ, დატკბ-ეთ, დატკბ-ენ.

ის გაწყრ-ა } ზაეწყრ-ე, გაწყრ-ე, გაწყრ-ეს;
(მწყრ-ები) } ზაეწყრ-ეთ, გაწყრ-ეთ, გაწყრ-ენ.

თუ ამკვარ ზმნებს თავში ხმოვანები ი ან უ მ
ახლავს, მაშინ კი ნ. კ. მყოფად II-ეს აქვს დაბო-
ლოებანი ო, ო, ოს; ოთ, ოთ, ონ:

ის ი-ზარდ-ა } მიზარდ-ო, იზარდ-ო, იზარდ-ოს;
(მ-ი-ზარდ-ები) } მიზარდ-ოთ, იზარდ-ოთ, იზარდ-ონ.

ის ე-ხვეწ-ა } ვეხვეწ-ო, ეხვეწ-ო, ეხვეწ-ოს;
(ე-ე-ხვეწ-ები) } ვეხვეწ-ოთ, ეხვეწ-ოთ, ეხვეწ-ონ

მეორე მიზონისაში
1. მ. კ. ნამყო II თუ ღა და ღათ-ზეა დაბო-
ლოებული, მაშინ ნ. კ. მყოფად II-ისათვის ეს დაბო-
ლოებანი უნდა მოვაშოროთ და მათ მაგიერ მივუმატოთ
ღეს და ღესთ; თავი უცვლელათ დარჩება, როგორც
მ. კ. ნამყო II-ში იყო:

მ. კ. ნამყო II.	ნ. კ. მყოფად II.
შემიყვარ-და	შემიყვარ-დეს
შეგიყვარ-და	შეგიყვარ-დეს
შეუყვარ-და	შეუყვარ-დეს
შეგეყვარ-და	შეგეყვარ-დეს
შეგიყვარ-დათ	შეგიყვარ-დესთ
შეუყვარ-დათ	შეუყვარ-დესთ

2. დანარჩენ შემთხვევაში, ე. ი. თუ მ. კ. ნა-
მყო II-ში დაბოლოებებს ა-სა და ათ-ს წინ დ არ მი-
ყვება, მაშინ ა-ისა და ათ-ის მაგიერ უნდა მივუმა-
ტოთ დაბოლოებანი ოს და ოსთ; თავი კი მ. კ.
ნამყო II-ის უნდა დავტოვოთ:

მ. კ. ნამყო II.	ნ. კ. მყოფად II.
შემეხარბ-ა	შემეხარბ-ოს
შეგეხარბ-ა	შეგეხარბ-ოს
შეეხარბ-ა	შეეხარბ-ოს
შეგვეხარბ-ა	შეგვეხარბ-ოს
შეეგეხარბ-ათ	შეეგეხარბ-ოსთ
შეეხარბ-ათ	შეეხარბ-ოსთ

4. ბრძანებით კილოის დამტკიცებითი ფორმა
ასე კეთდება

პ ი რ ვ ე ლ მ ი მ ო ხ რ ა შ ი :

მეორე პირი ორვე რიცხეში პირდაპირ ისე აქვს,
როგორც მ. კ. ნამყო II-ში; დანარჩენი პირები ისე
კეთდება, როგორც ნ. კ. მყოფად II-ში:

(ვსწერ-ო!)	ვსწერ-ოთ!
სწერ-ე!	სწერ-ეთ!
სწერ-ოს!	სწერ-ონ!

მ ე ო რ ე მ ი მ ო ხ რ ა შ ი

ბრძანებით კილოის დამტკიცებით ფორმათ იხმა-
რება ნატვრით კილოის აწყო და მყოფად II:

(მიხაროდეს!)	ვმიხაროდეს!
მიხაროდეს!	მიხაროდე(ს)თ!
შხაროდეს!	შხაროდე(ს)თ!

(ზამიხარდეს!)	ზამიხარდეს!
ზამიხარდეს!	ზამიხარდე(ს)თ!
ზამიხარდეს!	ზამიხარდე(ს)თ!

5. ბრძანებით კილოის უარყოფითი მეორე ისე
კეთდება ორვე მიმოხრაში, როგორც ნ. კ. მყოფად
II; თან მისდევს უარყოფითი ნაწილაკი პრანე ვეფს.

პ ი რ ვ ე ლ ი მ ი მ ო ხ რ ა

ა. (არ ვსწერო!)	არ ვსწეროთ!
არ სწერო!	არ სწეროთ!
არ სწეროს!	არ სწერონ!

ბ. (არ ვსვა!)	არ ვსვათ!
არ სვა!	არ სვათ!
არ სვას!	არ სვან!

მ ე ო რ ე მ ი მ ო ხ რ ა

ა. (არ შემიყვარდეს!)	არ შეგვიყვარდეს!
არ შეგიყვარდეს!	არ შეგიყვარდე(ს)თ!
არ შეუყვარდეს!	არ შეუყვარდე(ს)თ!

ბ. (არ შემეხარბოს!)	არ შეგეხარბოს!
არ შეგეხარბოს!	არ შეგეხარბოსთ!
არ შეეხარბოს!	არ შეეხარბოსთ!

უკანონო ზმნები.

ზმნები არის «კანონიერი» და «უკანონო». «კანონიერი» იმ ზმნას ეწოდება, რომელიც ყველა დროში და ყველა კილოში საზოგადოთ დადგენილ კანონს ემორჩილება, ე. ი. ძირის შეუცვლელათ ერთხელვე დადგენილ დაბოლოებებს მიიღებს; წინააღმდეგ შემთხვევაში ზმნას «უკანონო» ეწოდების.

უკანონო ზმნები ორვე მიმობრაში უმეტეს ნაწილათ საშვალო გვარისაა:

მივდივარ, ვწევარ, ვზივარ, ვღგავარ, მყავს, მაქვს, მცხელა, მტკივა და სხ.

უკანონო ზმნების მიმობრა.

მოთხრობითი კილო.

აწმყო დრო.

ვზივარ	ვწევარ	ვღგავარ	მივდივარ
ზიხარ	წევხარ	ღგახარ	მიდიხარ
ზის	წევს	ღგას	მიდის
{ ვზივართ	{ ვწევართ	{ ვღგავართ	{ მივდივართ
{ ვსხედვართ			
{ ვზიხართ	{ წევხართ	{ ღგახართ	{ მიდიხართ
{ სხედხართ			
{ ვზიან	{ წევან	{ ღგანან	{ მიდრან
{ სხედან	{ (წევანან)		

ნ ა მ ყ ო ვ ი რ ვ ე ლ ო

ვიჯექ(ი)	ვიწექ(ი)	ვიღექ(ი)	მივდიოდნი
იჯექ(ი)	იწექ(ი)	იღექ(ი)	მიდიოდნი
იჯდა	იწვა	იღვა	მიდიოდდა
{ ვიჯექით	{ ვიწექით	{ ვიღექით	{ მივდიოდით
{ ვისხედით			

{ }	იჯექით	იწექით	იღექით	მილიოდით
	ისხედით			

{ }	იჯდენ	იწვენ	იღგენ	მილიოდენ
	ისხდენ			

ხანდახან იხმარებიან: ვიწვევ(ი), იწვევ(ი), ვიწვევით, იწვევით; ვიღვევ(ი), იღვევ(ი), ვიღვევით, იღვევით.

ნ ა მ ყ ო მ ე ო რ ე

ლა-ვჯექ(ი) ლა-ვწექ(ი) ლა-ვღექ(ი) მიველ(ი)

ლა-ჯექ(ი) ლა-წექ(ი) ლა-ღექ(ი) მიხველ(ი)

ლა-ჯდა ლა-წვა ლა-ღვა მივიდა

ლა-	{ }	ევჯექით	ლა-ევწექით	ლა-ევღექით	მიველით
	ესხედით				

ლა-	{ }	ჯექით	ლა-წექით	ლა-ღექით	მიხველით
	სხედით				

ლა-	{ }	ჯდენ	ლა-წვენ	ლა-ღგენ	მივიდენ
	სხდენ				

ხანდახან იხმარებიან: ლა-ევწვევ(ი), ლა-წვევ(ი), ლა-ევწვევით ლა-წვევით; ლა-ევღვევ(ი), ლა-ღვევ(ი), ლა-ევღვევით, ლა-ღვევით; მიველ(ი), მიხველ ანუ მიდი, მიველით, მიხველით, ანუ მიდით.

ნ ა მ ყ ო მ ე ს ა მ ე

მჯდარვარ წოლილევარ მდგარვარ მისულოვარ

მჯდარხარ წოლილხარ მდგარხარ მისულხარ

მჯდარა წოლილა მდგარა მისულა

მჯდარვართ წოლილვართ მდგარვართ მისულოვართ
მჯდარხართ წოლილხართ მდგარხართ, მისულხართ
მჯდარან წოლილან მდგარან მისულან

აგრეთვე იხმარება: მსხდარვართ, მსხდარხართ,
მსხდარან.

მ ე ო ფ ა დ ი

მიჯდომებო	ვიწოლები	ვიდგომები	მივალ
იჯდომები	იწოლები	იდგომები	მიხვალ
იჯდომება	იწოლება	იდგომება	მივა
მიჯდომებით	ვიწოლებით	ვიდგომებით	მივალთ
იჯდომებით	იწოლებით	იდგომებით	მიხვალთ
იჯდომებიან	იწოლებიან	იდგომებიან	მივლენ

აგრეთვე იხმარებიან: ვიჯდები, იჯდები, იჯდება
და სხ.; ვიწვები, იწვები, იწვება და სხ.; ვიდგები,
იდგები და სხ.

ნატურითი კილო

აწმყო დრო

მიჯდე ვიწვე ვიდგე მივდიოდე
იჯდე იწვე იდგე მიდიოდე

წმკრტა (*
წმკრტა (*
მწმკრტა

იჯღეს იწვეს იღგეს მიღიოღეს
შიჯღეთ ვიწვეთ ვიღგეთ შიველიოღეთ
იჯღეთ იწვეთ იღგეთ მიღიოღეთ
იჯღენ*) იწვენ იღგენ მიღიოღენ

ნამყო პირველი

მჯღარვიყავ(ი) წოლილივიყავ(ი)
მჯღარიყავ(ი) წოლილიყავ(ი)
მჯღარიყო წოლილიყო
მჯღარვიყავით წოლილივიყავით
მჯღარიყავით წოლილიყავით
მჯღარიყვენ**) წოლილიყვენ

მღგარვიყავ(ი) მისულოვიყავ(ი)
მღგარბყავ(ი) მისულიყავ(ი)
მღგარიყო მისულიყო
მღგარვიყავით მისულოვიყავით
მღგარიყავით მისულიყავით
მღგარიყვენ მისულიყვენ

ნამყო მეორე

მჯღარვიყო წოლილივიყო

*) აგრეთვე იხმარება: ვისხდეთ, ისხდეთ, ისხდენ.

**) აგრეთვე იხმარება: მსხღარვიყავით, მსხღარიყავით,
მსხღარიყვენ.

მჯდარიყო წოლილიყო

მჯდარიყოს წოლილიყოს

მჯდარვიყოთ წოლილივიყოთ

მჯდარიყოთ წოლილიყოთ

მჯდარიყონ*) წოლილიყონ

მდგარვიყოთ მისულვიყოთ

მდგარიყოთ მისულიყოთ

მდგარიყოს მისულიყოს

მდგარვიყოთ მისულვიყოთ

მდგარიყოთ მისულიყოთ

მდგარიყონ მისულიყონ

მყოფადი პირველი

მიჯდომებოდე ვიწოლებოდე

იჯდომებოდე იწოლებოდე

იჯდომებოდეს იწოლებოდეს

მიჯდომებოდეთ ვიწოლებოდეთ

იჯდომებოდეთ იწოლებოდეთ

იჯდომებოდენ**) იწოლებოდენ

მიდგომებოდე მივიდოდე

იდგომებოდე მიხვიდოდე

იდგომებოდეს მივიდოდეს

*) აგრეთვე: მსხდარვიყოთ, მსხდარიყოთ, მსხდარიყონ.

**) აგრეთვე: ვისხდომებოდეთ, ისხდომებოდეთ, ისხდომებოდენ, ანუ ვისხდებოდეთ, ისხდებოდეთ, ისხდებოდენ.

მიღვამებოდეთ მივიდოდეთ
 იღვამებოდეთ მიხვიდოდეთ
 იღვამებოდენ მივიდოდენ

აგრეთვე იხმარებიან: ეიჯდებოდე, იჯდებოდე, იჯდებოდეს და სხ.; ეიწვებოდე, იწვებოდე, იწვებოდეს და სხ.; ეიღვებოდე, იღვებოდე, იღვებოდეს, ეიღვებოდეთ, იღვებოდეთ, იღვებოდენ.

მ ყ ო ფ ა დ ი მ ე ო რ ე

და-	ეჯდე ჯდე ჯდეს ეჯდეთ ჯდეთ ჯდენ*)	და-	ეწვე, წვე წვეს ეწვეთ წვეთ წვენ	და-	ეღვე ღვე ღვეს ეღვეთ ღვეთ ღვენ	მოვიდე მოხვიდე მოვიდეს მოვიდეთ მოხვიდეთ მოვიდენ
-----	--	-----	---	-----	--	--

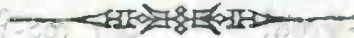
პირობითი კილო

მიჯდომებოდლი ეიწოლებოდლი
 იჯდომებოდლი იწოლებოდლი
 მიჯდომებოდლა იწოლებოდლა
 მიჯდომებოდლით ეიწოლებოდლით

*) აგრეთვე: კსხდეთ, ხხდეთ, სხდენ.

იჯღომებოღით	იწოლებოღით
იჯღომებოღენ	იწოლებოღენ
მიღგომებოღი	მივიღოღი
იღგომებოღი	მიხვიღოღი
იღგომებოღა	მივიღოღა
მიღგომებოღით	(მივიღოღით)
იღგომებოღით	მიხვიღოღით
იღგომებოღენ	მივიღოღენ

აგრეთვე იხმარებიან: ეიჯღებოღი, იჯღებოღი, იჯღებოღა და სხ.; ეიწვებოღი, იწვებოღი და სხ.; ეიღგებოღი, იღგებოღი და სხ.

ბრძანებითი კილო.

ღამტკიცებითი

(ვიჯღე!)	(ვიწვე!)	(ვიღგე!)	(მივიღე!)
იჯღექ! II	იწვექ!	იღგექ!	მიხვედ(ი), მიღი!
იჯღეს!	იწვეს!	იღგეს!	მივიღეს!
ვიჯღეთ!	ვიწვეთ!	ვიღგეთ!	მივიღეთ!
იჯღექით!	იწვექით!	იღგექით!	მიხვედით, მიღით!
იჯღენ*)	იწვენ!**)	იღგენ!***)	მივიღენ!

*) აგრეთვე: ვისხდეთ! ისხედით! ისხდენ!

***) ქ-ის ადგილას ხმარობენ ვ-საც: იწვე! იწვეით!

***) აგრეთვე ხმარობენ: იღგე! იღგეთ!

უარყოფითი პირველი

(ნუ ვზივარ!) (ნუ ვწევარ!)

ნუ ზიხარ! ნუ წევხარ!

ნუ ზის! ნუ წევს!

(ნუ ვდგავარ!) (ნუ მივდივარ!)

ნუ დგახარ! ნუ მიდიხარ!

ნუ დგას! ნუ მიდის!

და სხ., როგორც მ. კ. ნუმყო, ნუ-ს მიყოლებით.

უარყოფითი მეორე.

(არ და-ვჯდე!) (არ და-ვწვე!)

არ და-ჯდე! არ და-წვე!

არ და-ჯდეს! არ და-წვეს!

(არ და-ვდგე!) (არ მივიდე!)

არ და-დგე! არ მიხვიდე!

არ და-დგეს! არ მივიდეს!

და სხ., როგორც ნ. კ. მყოფადი II არ-ის მიყოლებით.

პი კიდევ რამდენიმე უკანონო ზმნა, მიმოხრილი ყველა კილოში, მხოლოდობით რიცხვის პირველ პირში:

1. ყოფა. მ. კ.: ყყოფ, ყყოფდი, ყყავ; მიყვია; ყყოფ.

ნ. კ.: ვყოფდე; მეყო; მეყოს; ვყოფდე; ვყო.

პ. კ.: ვყოფდი (გავყოფდი).

ბ. კ.: გა-ყავ! გა-ყოს! გა-ვეყოთ! გა-ყავით!
გა-ყონ!

მიმღეობა: მყოფ(ელ)ი; ყოფილი ანუ ნა-
ყოფი; საყოფი.

2. ყოლა. მ. კ.: მყავს; მყავდა; მეყოლა; მყოლია;
მეყოლება.

ნ. კ.: მყავდეს; მყოლოდა; მყოლოდეს;
მეყოლებოდეს; მეყოლოს.

პ. კ.: მეყოლებოდა.

ბ. კ.: ვყავდეს! ნუ ვყავს! არ გეყოლოს!

მიმღეობა: მყოლ(ელ)ი; ყოლილი; საყო-
ლი.

3. ცოდნა. მ. კ.: ვიცო; ვიცოდი; ნ. II. არ აქვს;
მცოდნია; მეცოდინება.

ნ. კ.: ვიცოდეს; მცოდნოდა; მცოდნოდეს;
მეცოდინებოდეს; მეცოდინოს.

პ. კ.: მეცოდინებოდა.

ბ. კ.: იცოდეს! ნუ იცი! არ იცოდეს!

მიმღეობა: მცოდნე (მცოდინარი); ცოდ-
ნილი, ნაცოდნი; საცოდნელი, საცოდ-
ნარი.

4. აღსარება. მ. კ.: აღვიარებ; აღვიარებდი; აღვიარ-

- რე; აღმიარებია; აღვიარებ*)
- ნ. კ.: აღვიარებდე; აღმეარებია (აღმეარნა);
აღმეარებოხ (აღმეარნოხ); აღვიარებდე;
აღვიარო.
- პ. კ.: აღვიარებდი; აღვიარებნი
- ბ. კ.: აღიარე! ნუ აღიარებ! არ აღიარო!
მიმღეობანი: აღმსაარებელი; აღსარებული;
აღსაარებელი.
- ნ. ხსოვნა. მ. კ.: მახსოვს; მახსოვდა; გა-მახსენდა;
მხსოვნებია; (მხსომებია) მეხსოვნება (მე-
ხსომება). ანუ გამახსენდება.
- ნ. კ.: მახსოვდეს; მხსოვნებოდა (მხსომებო-
და); მხსოვნებოდეს (მხსომებოდეს); მე-
ხსოვნებოდეს (მეხსომებოდეს) ანუ გამა-
ხსენდებოდეს; მეხსოვნოს (მეხსომოს) ანუ
გამახსენდეს.
- პ. კ.: მეხსოვნებოდა (მეხსომებოდა) ანუ
გამახსენდებოდა
- ბ. კ.: გახსოვდეს! ნუ გახსოვს! არ გე-
ხსოვნოს (გეხსომოს), არ გაგახსენდეს!

*) ამ ზმნას ვ მხოლოდ პირველ პირში უნდა დაყვეს ორ-
ვე რიცხვში (მე აღვიარებ, ჩვენ აღვიარებთ; მე აღვიარე, ჩვენ
აღვიარეთ და სხ.); დანარჩენ პირებში ვ არ ახლავს, როგორც
საზოგადოთ პირველ მიმობრის ზმნებს (მაგ. მე აღვწერ, შენ აღ-
წერ, და არა შენ აღვწერ); მაშასადამე უნდა ვიხმაროთ: შენ აღიარ-
ებ, ის აღიარებს; შენ აღიარე, მან აღიარა, თქვენ აღიარეთ და სხ.

მიმღეობა: მხსოვნ(ელ)ი, მახსოვარი; ხსოვნილი, ნახსოვნი; სახსოვნ(ელ)ი, სახსოვარი.

6. (ძინვა.) ა) მ. კ.: მძინავს; მძინავდა; ვიძინე; მძინებია; ვიძინებ.

ნ. კ.: მძინავდეს; მძინებოდა; მძინებოდეს; ვიძინებდე; ვიძინო.

პ. კ.: ვიძინებდი (დავიძინებდი).

ბ. კ.: იძინე! ნუ გძინავს! არ იძინო!

მიმღეობა: მძინარი; ნამძინარევი, და-ძინებული; საძინებელი.

ბ) მ. კ.: მეძინება; მეძინებოდა; მეძინა; მეძინება.

ნ. კ.: მეძინებოდეს; მეძინებია; მეძინებიოს; მეძინებოდეს; მეძინოს.

პ. კ.: მეძინებოდა (დამეძინებოდა).

ბ. კ.: გეძინოს! ნუ გეძინება! არ დაგეძინოს!

მიმღეობა: ნახე თანამღევარი ზმნა (ა).

7. როგორც «მძინავს» და «მეძინება» მიმოიხრიან აგრეთვე «მღვიძავს» და «მეღვიძება» (სახელ-ზმნა ლვიძვა):

ა) მ. კ.: მღვიძავს; მღვიძავდა; ნ. II არ აქვს; მღვიძებია; მეღვიძება.

ნ. კ.: მღვიძავდეს; მღვიძებოდა; მღვიძებოდეს.

- დეს; მელვიძებოდეს; მელვიძოს.
3. კ.: მელვიძებოლა (გამელვიძებოლა).
- ბ. კ.: გელვიძოს! ნუ გლვიძავს! არ გა-გელვიძოს!
- ბ) მ. კ.: მელვიძება; მელვიძებოლა; მელვიძა; მილვიძა; მელვიძება.
- ნ. კ.: მელვიძებოდეს; მელვიძებია; მელვიძებოლს; მელვიძებოდეს; მელვიძოს.
3. კ.: მელვიძებოლა (გამელვიძებოლა).
მიმღეობანი ორვე ზმნისგან: მღვიძარი; გავლვიძებული; საღვიძებელი*).
- როგორც «მეძინება», ისე მიმოიძრის აგრეთვე «მეცინება».
8. მოყვანა. მ. კ.: მომყავს; მომყავდა; მოვიყვანე; მომიყვანია; მოვიყვან (ისინი მოიყვანენ).
- ნ. კ.: მომყავდეს; მომეყვანა; მომეყვანოს; მოვიყვანდე; მოვიყვანო.
3. კ.: მოვიყვანდი.
- ბ. კ.: მოიყვანე! ნუ მოიყვან! არ მოიყვანო!

*) გაარჩიეთ ამ ზმნებისგან კანონიერი ზმნა «ვიღვიძებ», «ვიღვიძებდი», «მიღვიძნია», «ვიღვიძებ», «ვიღვიძე» (გავიღვიძე) და სხ.

- შიმღეობა: მომყვან(ელ)ი; მოყვანილი, მო-
ნაყვანი; მოსაყვანი.
9. (მოწვა). მ. კ.: მაქეს; მქონდა; ნ. II ზრ მაქეს;
მქონა; მექნება.
- ნ. კ.: მქონდეს; მქონ(ებ)ოდა; მქონ(ებ)ო-
დეს; მექნებოდეს; მექნეს.
- პ. კ.: მექნებოდა.
- ბ. კ.: გქონდეს! ნუ გაქეს! არ ვექნეს!
- შიმღეობა: შექონი; ნაქონი; საქონი (აქიდ-
გან არსებ. სახ. საქონელი).
10. მოტანა. მ. კ.: მომაქეს (მიმოიხრის როგორც
«მაქეს»); მომქონდა; მოვიტანე; მოი-
ტანია; მოვიტან (ისინი მოიტანენ).
- ნ. კ.: მომქონდეს; მომეტანა; მომეტანოს;
მოვიტანდე; მოვიტანო.
- პ. კ.: მოვიტანდი.
- ბ. კ.: მოიტანე! ნუ მოიტან! არ მოიტანო!
- შიმღეობა: მომტან(ელ)ი; მოტანილი, მო-
ნატანი; მოსატანი.
11. დაცხვა. მ. კ.: მცხელა; მცხელოდა; და-მცხა;
და-უცხავეარ (დაუცხაებარ, დაუცხავს,
დაუცხავეართ და სხ.); და-მცხავს.
- ნ. კ.: მცხელოდეს; და-მცხოდა; და-მცხო-
დეს; და-მცხადეს; და-მცხას
- პ. კ.: დამცხავდა.

- ბ. კ.: დაგცხას, გცხელოდეს! ნუ გცხელა,
ნუ დაგცხავს! არ დაგცხას!
12. (სიწვევა). შ. კ.: მცივა; მცივოდა; შე-მცივდა,
შე-მცივებია; შემცივდება და მეცივება
(განსხვავება ნახე 47 გვერდზე).
- ბ. კ.: მცივოდეს; შე-მცივნოდა; შე-მცივ-
ნოდეს (ანუ შემცივებოდა, შემცივებო-
დეს); შე-მცივდებოდეს და მეცივებო-
დეს (იხ. გვ. 47); შე-მცივდეს.
- პ. კ.: შემცივდებოდა და მეცივებოდა
(გვ. 47).
- ბ. კ.: გცივოდეს! ნუ გცივა! არ შეგცივ-
დეს!
- შენი შენა. მსგავსათვე მიმოიხრის ზმნა «მტკივა»:
მტკივოდა; ატკივდა; ამტკივებია; ამტკივ-
დება. მტკივოდეს; ამტკივნოდა (ამტკი-
ვებოდა); ამტკივნოდეს (ამტკივებოდეს);
ამტკივდებოდეს; ამტკივდეს, და სხ.
13. (ქვიწვევა). შ. კ.: მქვია; მქვიოდა; მერქვა; მრქმე-
ვია; მერქმევა.
- ბ. კ.: მქვიოდეს; მრქმეოდა; მრქმეოდეს;
მერქმეოდეს; მერქვას.
- პ. კ.: მერქმეოდა.
- ბ. კ.: გქვიოდეს (გერქვას)! ნუ გქვია! არ
გერქვას!

14. (შივდა). მ. კ.: შია; შიოდა; მო-შიდა; შიე-
ბია; მო-შიედება და მეშიება (გვ. 47).

ნ. კ.: შიოდეს; შიებოდა; შიებოდეს;
მო-შიედებოდეს და მეშიებოდეს (გვ.
47); მო-შიედეს და მეშიოს (იქვე).

კ. კ.: მო-შიედებოდა და მეშიებო-
და (იქვე).

ბ. კ.: გშიოდეს! ნუ გშია! არ მოგშიედეს!
შიმღობა: შიერი; მო-შიებული; მოსა-
შიებელი.

15. წყურვა. მ. კ.: მწყურია; მწყუროდა; მო-მწყურ-
და; მწყურებია; მო-მწყურდება და მე-
წყურება (გვ. 47).

ნ. კ.: მწყუროდეს; მწყურებოდა; მწყუ-
რებოდეს; მო-მწყურებოდეს და მეწყუ-
რებოდეს (გვ. 47); მომწყუროდეს.

კ. კ.: მომწყურებოდა და მეწყურებო-
და (იქვე).

ბ. კ.: გწყუროდეს! ნუ გწყურია! არ მო-
გწყურდეს!

შიმღობა: მწყურვალი; მოწყურვებული;
მოსაწყურვებელი.

16. (შინდა). მ. კ.: შეშინია; შეშინოდა; შე-შეშინა
(შეშეშინდა); შინებია; შეშინება და შეშეშინ(დ)ება
(გვ. 47).

6. კ.: გეშინოდეს; მშინებოდა; მშინებოდეს; შემეშინ(დ)ებოდეს; შემეშინოს.

3. კ.: შემეშინ(დ)ებოდა.

ბ. კ.: გეშინოდეს! ნუ გეშინია! არ შეგეშინოს (არ შეგეშინდეს)!

მიმღეობა: მშიშარი; მშინებული; საშინებელი.

17. (რცხვიწა). მ. კ.: მრცხენია; მრცხენოდა; შემრცხეა; შემრცხენია; შემრცხევა ანუ მერცხენება.

6. კ.: მრცხენოდეს; შემრცხენოდა; შემრცხენოდეს; შემრცხებოდეს; შემრცხევს.

3. კ.: შემრცხეებოდა ანუ მერცხენებოდა.

ბ. კ.: გრცხენოდეს! ნუ გრცხენია! არ შეგრცხევს!

მიმღეობა: მორცხვი; დარცხენილი; სარცხენი.

18. (გა)ძლოლა. მ. კ.: ვუძღვი; ვუძლოდი; გა-ვუძღვ; გა-ძლოლივარ*); გა-ვუძღვები.

*) მიმოიხრის ისე, როგორც «წერელვარ»: გაძლოლივარ, გაძლოლიხარ, გაძლოლია; გაძლოლივართ; გაძლოლიხართ; გაძლოლიან.

6. კ.: ვუძლოდე; გა-ედლოლოდი; გა-ედლო-
ლოდე; გა-ვეუძლებოდე; გა-ვეუძლე.

3. კ.: გავუძლებოდი.

ბ. კ.: გაუძელ (გაუძეხ)! გაუძლევს! გაუ-
ძლევთ! გაუძეხით, გაუძელით! გაუძლევს!
ნუ უძლვი! არ გაუძლევ!

შიმღეობა: მხლოლ(ელ)ი; გა-ძლოლილი;
გასაძლოლი.

19. თრთოლა. მ. კ.: ვთრთი; ვთრთოდი; ვითრთო-
ლე (მათ ითრთოლეს); შითრთოლნია;
ვითრთოლებ.

6. კ.: ვთრთოდე; მეთრთოლნა; მეთრ-
თოლნოს; ვითრთოლებდე; ვითრთო-
ლო.

3. კ.: ეითრთოლებდი.

ბ. კ.: ითრთოლე! ნუ თრთი, ნუ ითრთოლებ!
არ ითრთოლო!

შიმღეობა: მთრთოლი; ვითრთოლებული;
სათრთოლი.

20. ხტომა. მ. კ.: ვხტი; ვხტოდი; ვიხტომე; მიხტო-
მია; ვიხტომებ.

6. კ.: ვხტოდე; მეხტომა (მეხტომებია);
მეხტომოს (მეხტომებიოს); ვიხტო-
მებდე; ვიხტომო.

პ. კ.: ეხტომებლი.

ბ. კ.: იხტომე! ნუ ხტი! არ იხტომო!

მიმღეობა: მხტომარე, მხტომი; გა-მხტარი,
ნახტომი; სახტომი.

21. კლუბა. მ. კ.: მაკლია; მაკლდა; და-მაკლდა;
მკლებია; მეკლება, და-მაკლდება.

ნ. კ.: მაკლდეს; მკლებოდა; მკლებოდეს;
მეკლებოდეს; და-მაკლდეს.

პ. კ.: მეკლებოდა.

ბ. კ.: გაკლდეს! ნუ გაკლია! არ და-გაკლ-
დეს!*)

ზოგიერთს უკანონო ზმნებს სხვადასხვა დროში
სხვადასხვა ძირი აქვთ. ბი რამდენიმე ამისთანა ზმნა:

1) თქმა: ეთქვი; მითქვამს; მეთქვა; მეთქვას;
ეთქვა; თქვი! არ თქვა!

ღანარჩენ დროებს ასე აკეთებს:

მ. კ.: აწყო—ვამბობ; ნ. I. ვამბობდი; მყო-
ფადი—ეიტყვი.

ნ. კ.: მყოფ. I—ეიტყოდე.

პ. კ.: ვიტყოდი.

რთულები კანონიერათ მიმოიხრის: მაგ. «გამო-
თქმა»: გამოეთქვამ, გამოეთქვამდე და სხ.

*) გაარჩიე ამისგან ზმნა «მაკლდება»: მაკლდებოდა;
დამაკლდა; მკლებია და სხ.

2) ქმნა: ვქ(მ)ენ; მიქ(მ)ნია; შექ(მ)ნა; მექ(მ)ნას;
ექმნა; ქ(მ)ენ! არ ქ(მ)ნა!

ღანარჩენ ღროებს აკეთებს:

მ. კ.: აწმყო—ეშვრები; ნ. I—ეშვრებოდი;
მყოფადი—ვიზამ.

ნ. კ.: მყოფ. I—ვიზამდე.

პ. კ.: ვიზამდი.

რთულები კანონიერათ მიმოიხრის: შეექმნი,
შექმნიდე და სხ.

3) მიცემა: მივეც(ი); მიმიცია; მიმეცა; მიმეცეს;
მივცი; მიეც! არ მი(ს)ცი! მივცემ; მივცემდე;
მივცემდი.

ღანარჩენი ღროები: მ. კ.: აწმყო—ვაძლევ; ნა-
მყოფ I—ვაძლევდი; ბრძ. უარყ. აწმყო—ნუ აძლევ!

4) გაქცევა: გავიქეც; გაქცეულვარ; გაქცეულ-
ვიყავ; გაქცეულვიყო; გავიქცევი; გავიქცეოდი;
გავიქცეოდე; გაიქეც! ნუ გაიქცევი! არ გაიქეც!

მ. კ.: აწმყო: მივრბი; ნ. I: მივრბოდი, ბრძ. კ.
უარყოფ. I აწმყო: ნუ მირბი (ნუ მირბინარ)!

პირნაკლი ზმნები.

არის იმისთანა ზმნები, რომელნიც პირველსა და
მეორე პირში არ იხმარებიან და მრავლობითი რიცხ-

ვი არ აქვთ. ამისთანა ზმნებს პირნაკლი ზმნები
ეწოდება:

თოვს, წვიმს, ქუხს, ქრის.

სხელა, ცივა, გრილა, თფილა.

თენდება, ღამდება, ბნელა და სხ.

მსგავსი ზმნები მიმოიხრის ყველა კილოში და
ყველა დროში:

მ. კ.: თოვს, თოვდა, ითოვა, უთოვ(ნ)ია, ითოვებს.

ნ. კ.: თოვდეს, ეთოვ(ნ)ა, ეთოვ(ნ)ოს, ითოვებ-
დეს, ითოვოს.

პ. კ.: ითოვებდა.

ბ. კ. ითოვოს!

მიჩამებით ზმნების მიმოხრა.

«პირველ მიმოხრის მიჩემებითი ზმნები» ჩვეულებ-
რივად მიმოიხრის, როგორც პირველ მიმოხრის ზმნე-
ბი ყველა კილოში და ყველა დროში: მაგალ. მიწერ,
მიწერდი, მიწერე, და-მიწერ; მხოლოდ მ. კ. ნამყო
III და ნ. კ. ორივე ნამყო არ აქვს:

ნ. კ.: მიწერდე, და-მიწერდე, მიწერო.

ბ. კ.: მიწერე!

პ. კ.: და-მიწერდი.

სხვა პირებისგანაც მსგავსათვე მიმოიხრის მიჩემე-
ბითი ზმნა: გიწერთ, გიწერდით, და-გიწერთ, გიწერ-
დეთ, გიწეროთ.

«მწერ», «მკითხულობ» და საზოგადოთ იმისთანა

ნა მიჩემებითი ზმნები, რომელთაც თავში მ-ს შემდეგ ი არ მიყვება, ყველა კილოში მსგავსათვე მიმოიხრის; მხოლოდ მ. კ. ნამყო III-ში არის განსხვავება და ნ. კ. ნამყოებში:

მ. კ.: მწერ, მწერდი, მწერე «გიწერივარ»*), და-მწერ.

ნ. კ.: მწერდე, «გეწერე»**), (ნ. II არ აქვს), მწერდე, მწერო.

პ. კ.: და-მწერდი; ბრძ. კ. მწერე!

მ ე ო რ ე მ ი მ ო ხ რ ა შ ი.

მეორე მიმოხრის «მიჩემებითი» ზმნები იმით განსხვავდება ჩვეულებრივ მეორე მიმოხრის ზმნებისაგან, რომ მ. კ. «აწყოსა» და «ნამყო» III-ში შემწეობით ზმნების საშვალეებით მიმოიხრის (მიყვარხარ, გიყვარხარ; მყვარებიხარ, გყვარებიხარ და სხ.), ნამყოებში და და დათ-ის მაგიერ დი და დით აქვს დაბოლოებანი (მიყვარ-დი, გიყვარ-დით);—ნატვრ. კილოში დეს-ის მაგიერ დე აქვს დაბოლოება, მდ-ს ადგილს—მდი, მდეს-ის ადგილას—მდე, მს-ის ადგილას—მს:

*) სხვა პირებისგან: მიწერიხარ, მიწერიხართ; გვიწერიხარ, გვიწერიხართ; უწერივარ, უწერივართ, უწერიხართ და სხვ.

**) სხვა პირებისგან: მეწერე, მეწერეთ; გვეწერე, გვეწერეთ; ვაწერე, ვაწერე, ვაწერეთ, ვაწერეთ და სხ.

მ. კ.: მიყვარ-ხარ მიყვარ-დი, შე-მიყვარ-დი,
მყვარები-ხარ, მეყვარები; გიყვარ-ვარ, გიყვარ-
დი, შე-გიყვარ-დი, გყვარები-ვარ, გეყვარები;
ვუყვარვარ, ვუყვარ-დი, შე-ვუყვარდი, ვყვა-
რები-ვარ, ვეყვარები; მიყვარ-ხართ, მიყვარ-
დით, შე-მიყვარდით, მყვარები-ხართ, მეყვა-
რებით; გიყვარ-ვართ, გიყვარ-დით და სხ და სხ.

ნ. კ.: მიყვარ-დე, მყვარებ-ოღო, მყვარებ-ოდე,
მეყვარებ-ოდე, მეყვარ-ო; გიყვარ-დე, გყვარებ-
ოღი, გეყვარებ-ოდე, გეყვარ-ო;
ვუყვარ-დე, ვყვარებ-ოღი, ვყვარებ-ოდე, ვე-
ყვარებ-ოდე, ვეყვარ-ო; მიყვარ-დეთ, მყვარებ-
ოღით, მყვარებ-ოდეთ, მეყვარებ-ოდეთ, მე-
ყვაროთ; გიყვარ-დეთ, გყვარებ-ოღით და სხ.
და სხ.

ჰ. კ.: მეყვარებ-ოღი, მეყვარებ-ოღა, მეყვარებ-
ოღით, მეყვარებ-ოღენ.

გეყვარებ-ოღი, გეყვარებ-ოღა, გეყვარებ-
ოღით, გეყვარებ-ოღენ.

მეყვარებ-ოღი, მეყვარებ-ოღა, მეყვარებ-
ოღით, მეყვარებ-ოღენ და სხ.

ბ. კ.: გიყვარდე! გიყვარდეთ! გვიყვარდე! გვი-
ყვარდეთ! და სხ.

საზოგადო შენიშვნები მიმოხრათა შესახებ.

1. ხშირათ კეთილხმოვანებისათვის მიმოხრაში ზმნებს ჩაერთვის ასო ს: ვ-ს-წერ, ვ-ს-თქვი, ს-თქვა და სხ. ასო ს კეთილხმოვანებისთვის შეიძლება ჩაერთოთ მიმოხრაში ყოველ ზმნას, რომელთაც ძირის თავში აქვთ თანხმოვანები: დ, თ, ნ, ტ, ჩ, ც, ძ, წ, ჭ, ჯ: ს-დღუს, ს-თქვა, ს-ტყუის, ს-ჩადის, ს-ცვლის, ს-ძებნის, ს-წყველის, ს-ჭარბობს, ს-ჯერა.

2. საშვალო გვარის ზმნები: ვზივარ, ვწევარ, ვღვავარ, მივდივარ (სხვადასხვა თავსართებით: ჩავდივარ, შევდივარ და სხ.), ვწვები, ვჯდები, ვდგები და საზოგადოთ ყველანი, მბი-ზე დაბოლოებულნი (ვეხვეწები, ვემუსაიფები და მრ. სხ.), «მიმოხრით» და «მართველობით» ვნებით გვარის ზმნებს გავან: მჯღარვარ—წერილვარ, მჯღარვიყავ—წერილვიყავ და სხ. მვემდებარე, როგორც ვნებით გვარის ზმნებს შემდეგ, ისე ამ საშვალო გვარის ზმნებს შემდეგაც ყოველთვის სახელობითში დაისმის: ბავში დაჯდა—ბავში დაიწერა, ბავში დამჯღარიყო—ბავში დაწერილიყო და სხ. საშვალო გვარის დანარჩენი ზმნები კი მიმოხრით და მართველობითაც მოქმედებით გვარის ზმნებს გავან: მან სწერა—მან ირბინა, მათ სწერეს—მათ ირბინეს, მას ეწერა—მას ერბინა და სხ.

3. სახელზმნების «სუფიქსები» ანუ «ჩასარ-

თები» არიან: მბ, მბ, მლ, ვ, მნ, ილ, ალ, მმ: შე-ნებ-ა, გაქრ-ობ-ა, თრთ-ოლ-ა, კითხ-ვ-ა, მო-სმ-ენ-ა, ბზუ-ილ ი, შრი-ალ-ი, დაშერ-ომ-ა. — ამ სუფიქსების (განსაკუთრებით მბ-ისა და მბ-ის) საშვალეებით ყოველ სიტყვის ნაწილისგან შეიძლება ზმნის წარმოება, გარდა თანდებულებისა, კავშირებისა და ზმნისართებისა: «ზედსართაეთაგან» (თეთრი—გათეთრ-ებ-ა, ტკბილი—დატკბ-ობ-ა); «ნაცვალსახელთაგან» (ჩემი, თვისი—მიჩემება, მითვისება); «რიცხვით სახელთაგან» (ერთი—შეერთება, ორ—გამეორება); «შორისდებულთაგან» (ობ—ობრ-ვ-ა, ვაი—ვა-ებ-ა); «არსებით სახელთაგან» (შეშა—გაშეშება, ზაფხული—გაზაფხულება).

4. საშვალეო გეარის ყველა ზმნისგან შეიძლება მოქმედებით გეარის ზმნების გაკეთება. მოქმედებით გეარის ნიშნის ა-ნის შემწეობით: ვთრთი—ვპთრთოლ-ლებ, ვწევარ—ვპწვენ, ვსეირნობ—ვასეირნებ და სხ.

5. ხშირათ უკანონოთ ხმარობენ ნატვრით კილოის ნამყოებს, — პირველის მაგიერ მეორეს ხმარობენ. ნამყო I ნიშნავს «პირობას» ანუ «ნატვრას»; მასთან იგულისხმება თუშრამ ანუ ნმტა; ნამყო II-ესთან იგულისხმება ან თან ახლავს თითჟო, ვითოჟ. მოგვეყავს რამდენიმე მაგალითი, რომელთაგანაც დავინახაეთ, თუ რა განსხვავებაა ამ ორ დროს შორის:

ნ ა მ უ ო I.

«მოგაწერა, წავიკითხე შენი წიგნი, ჩემი ქება»
(თუ რამე მოგეწერა).

ნათა მოგაწერა ჩემთვის წერილი!

რა გიჭირდა, რომ მოგაწერა წერილი?

რო მოგაწერა წერილი, კარგი იქნებოდა.

ნ ა მ უ ო II.

შენ ისე იქცევი, თითქმის დიდი რამ საქმე გა-
გაკეთებოდა.

არ ვფიქრობ, რომ ეს თხზულება შენ დაგაწე-
როს.

ბეჭეცები ძმობას, მე შენზე ცუდი არაფერი
გეთქვას.

დასასრული.

494.63

6931

უმაჯრასი უმცორომუი.

83.	სტრ.	ღაბექღიღიღი:	უნღა იყოღ:
9	10 ზევ.	(ნამყოღ)	«ნამყოღ»
19	7 ზევ.	ზოგიერთ ზმნას	ზოგიერთ მიმღეღობას
19	12 ზევ.	ზოგიერთი ზმნა	ზოგიერთი მიმღეღობა
19	2 ქვ.	აწყოღ ღროღის მიმღეღობას ვნეღბითი გვარი არ აქვღ.	აწყოღ ღროღში ვნეღბით გვარიღის მიმღეღობა არ არიღს.
19	9 ქვ.	მნიღვეეღობა	მნიღვენეღობა
24	3 ქვ.	მე ვოფიღვიყოღ	მე ყოფიღვიყოღ
40	9 ზევ.	შემღღეღი ზმნეღბი...სხვადღსხვა თავ- სართეღბით).	— —
55	4 ზევ.	ა-სა ღა ია-ზე	ა-სა, ია-სა ღა ის-ზე
55	7 ზევ.	ს-ზე ღაბოღოღე- ბუღღნი	ს-ზე ღაბოღოღე- ბუღღნი, როღცა ს-ს წინ ი არ მიყოღება
56	5 ღა 4 ქვ.	ა-ზე ღა ია-ზეღ	ა-ზე, ია-ზე ღა ის-ზეღ
82	9 ზევ.	მოვიღღე, მიხვიღღე....	მოვიღღე, მიხვიღღე....

7

494.63
6 931

